

Civil szervezetek bejegyzésének és nyilvántartásának, valamint a csőd-és felszámolási eljárások
modernizációja

EKOP-1.1.5.-2008-0001. pályázat

„Tudatos csak az lehet, aki nem tudatlan”

Környezeti fenntarthatóság a mindennapokban

készítette: dr. Várhegyi Éva,

a Fővárosi Törvényszék bírójája, címzetes táblabíró

2013. szeptember 20.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai
Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Az Európai Unió támogatásával megvalósuló projektekben horizontális elvárás a környezeti fenntarthatóság biztosítása. Ennek terén vannak általános szempontok, melyeket minden pályázatnak figyelembe kell vennie a témájától függetlenül, és ezen követelményeknek ki kell terjednie nemcsak a támogatott projektre, hanem a pályázó saját szervezetére is, tehát a környezetvédelmi szempontoknak meg kell jelenniük a menedzsmentben, az igazgatásban is.

A pályázók/kedvezményezettek kötelezettségeit részletesen összefoglalja az Nemzeti Fejlesztési Ügynökség kiadásában megjelent Környezeti Fenntarthatósági Útmutató, amely stratégiai dokumentumokra épít: az Európai Unió Fenntartható Fejlődés Stratégiájára, az Európai Unió VI. Környezetvédelmi Akcióprogramjára, valamint a II. Nemzeti Környezetvédelmi Programra. Az 1260/1999/EK rendelet, a Strukturális Alapokra vonatkozó szabályozásról két szempontot emel ki, amelyet a pályázatok tervezése, elbírálása és végrehajtása során figyelembe kell venni, ezek az esélyegyenlőség és a környezetvédelem. Ennek értelmében a Nemzeti Fejlesztési Terv keretében megvalósuló projekteknek, ezeknek a követelményeknek is meg kell felelniük.

A projektben vállalt környezeti fenntarthatósággal kapcsolatosan:

- az igénybe vett képzésnek minden esetben ki kell terjednie a környezeti fenntarthatósági ismeretek bővítésére, továbbá
- gondoskodni kell a projekt során vállalt szempontok megvalósításáról, melyek általában a hulladékgazdálkodás, energiatakarékosság, egészséget kímélő foglalkoztatás környezettudatosabb irányba történő elmozdítását célozzák, valamint követelmény a kiadványok, képzési anyagok újrahasznosított papírra nyomtatása, energiatakarékos berendezések beszerzése, alkalmazása.

A pályázókkal szembeni alapvető elvárás, hogy a projektjük feleljen meg a fenntarthatóság általános elveinek is, azon belül is az alapvető környezetvédelmi elvárásoknak. A támogatott projekteknek tehát környezeti szempontból is ki kell elégíteni a fenntarthatóság követelményeit. A fenntartható fejlődés fogalma azonban tágabb, mint csupán a környezetvédelem, mert azzal szoros összefüggésben a gazdasági, társadalmi, szociális tényezőket is figyelembe kell venni. Mindezek alapján a projektgazdának a támogatott projekt végrehajtása, valamint a menedzsmentjének működtetése során egyfajta társadalmi felelősségvállalást is illik tanúsítania.

Meggyőződésem szerint a fenntarthatóság követelményeinek teljesítése azonban nem csak követelmény, hanem a kedvezményezettnek hosszú távú érdeke is, hiszen ez által a szervezetét is „eltarthatóbbá” teszi, növeli annak elismertségét, jó hírnevét, és erősíti a benne élők környezettudatos életvitelének a kialakítását, nem is említve azt a költséget, amelyet a jövőben megtakaríthat egy-egy a környezetet kevésbé megterhelő beruházás által.

Reprezentatív felmérés a bíróságok környezettudatosságáról

Az Országos Bírósági Hivatal által megvalósult korábbi másik projektben, amely az ügyfélkapcsolatok elektronizálását célozta meg, készítettünk a résztvevők között egy kérdőíves felmérést, amelyet a 27 bírósági intézmény részéről több, mint kétszázan töltöttek. A kérdőív mintát a „Követ Egyesület a Fenntartható Gazdálkodásért” bocsátotta a rendelkezésünkre. A reprezentatív felmérésben többek között olyan kérdéseket tettünk fel, hogy 1-től 4. pontig terjedő skálán értékelje a szervezetének környezettudatosságát. A válaszadók többsége a 2. és 3. pont körüli értéket jelölt meg, amely az energiatakarékos berendezések használatán, valamint az egyre takarékosabb papír-és vízhasználaton alapul. Ez az „érdemjegy” tulajdonképpen jónak mondható, ahhoz a válaszhoz képest, hogy mennyire gyűjtik szelektíven a hulladékot, vagy, hogy van-e környezetvédelmi oktatás a szervezetnél. Erre a két kérdésre a válaszadók többsége az adható legkevesebb 1. pontot adta, illetve az adható 1. pont helyett is sokan nullát írtak be. A vezetők és a dolgozók környezettudatossági szintjének összehasonlításából pedig az mutatható ki, hogy a dolgozók többsége a 3. pontot elérő tudatossági szintet jelölte be, a vezetőket átlagosan 2. ponttal jutalmazták.

Apró lépések a „hivatalos zöldülés” útján

Több próbálkozás irányult a bíróságokon a szelektív hulladékgyűjtés bevezetésére is, azonban a „népi kezdeményezések” még nem érték el azt az ingerküszöböt, amelynek hatására az igazgatási vezetés az intézkedések bevezetése, vagy legalább az intézményes odafigyelés mellett döntött volna. A megjegyzésem célja - kicsit szentimentálisan és néha reményt veszelve is – még mindig az, hogy egyszer mégiscsak megtörténik a csoda és munkahelyünkön (is) áttérhetünk a hulladékok ömlesztése helyett egy tudatosabb válogatásra.

A képzéseken résztvevő kollégák többsége egyébként otthonában figyelmet fordít a hulladéktermelés megelőzésére, és lehetőségeik szerint élnek a szelektív hulladékgyűjtés nyújtotta lehetőségekkel, van, aki még lakótelepen is együtt komposztál a lakótársakkal. Ez az igény nem múlik el a munkahelyre való belépéssel, sokak számára érthetetlen is, miért kerül az ételes műanyag doboz mellé a papír és egyébek. Sajnos ott tartunk, hogy egy jó kezdetet nem követi intézkedés, nem készülnek környezeti képzési tervek, az intézményi stratégiák figyelmen kívül hagyják a környezetvédelmi szempontokat.

Hasznosnak tartanám a bíróságokon kialakult „jó gyakorlatok” összegyűjtését és azok nyilvánosságra hozatalát. Egy-egy bíróságon a környezettudatosság elősegítése érdekében tartott programokról, kezdeményezésekről keveset tudunk, a jó ötletek és gyakorlatok feldolgozására, megosztására az általánosan jellemző bírósági munkateher miatt már alig jut idő.

Itt szeretnék beszámolni a Fővárosi Törvényszéken 2013. május 16-án a „Környezet- és energia operatív program KEOP-2009-5.3.0/A program” keretében tartott „Ökonapról”. Az eladásokat az aznap megnyíló „Hulladékból termék” kiállítás megnyitója követte, amely termékbemutató egy hétig volt látogatható a Gazdasági Kollégium Varsányi Irén utcai épületében.

A környezeti témájú szakmai nappal azt szeretttük volna elérni, hogy a résztvevők értelmét lássák a szelektív hulladékgyűjtésnek, és eloszlassuk a városi legendát, hogy „úgyis összeöntik”, továbbá kézzelfogható termékek bemutatásával igazoljuk, hogy nem minden hulladék szemét. Az ÖKO-Pack Nonprofit Kft., a Fővárosi Közterület Fenntartó Zrt., az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség közreműködésével megvalósult rendezvényen dr. Fazekas Sándor, a Fővárosi Törvényszék elnökének megnyitóját követően közösen gondolkodhattunk dr. Gyulai Ivánnal a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács társelnökével, hogy „tartható-e a tarthatatlan”, szigorú összefüggésben áll a hulladékgazdálkodás a fenntarthatósággal. Sok információt kaptak a résztvevők a házhoz menő szolgáltatásokról, a hulladékgazdálkodás mindennapjairól, és rendkívül tanulságos volt az emberiség történetének a hulladékok világán keresztül bemutatása. A kiállítást dr. Darák Péter, a Kúria Elnöke nyitotta meg, amelyen széles palettája volt látható az újrahasznosított termékeknek, az irodai kisbútoroktól a dizájnos válltáskákig. A résztvevő bírósági vezetők és munkatársak egyaránt nagyon érdekesnek és hasznosnak tartották a napot és a kiállítást kísérő az ÖKO-Pack Nonprofit Kft. által rendelkezésre bocsátott tájékoztató kiadványokat. Ez a nap lehet talán egy kis adalék a „best practice”-hoz azzal, hogy bátorítsunk más intézményeket is a hasonló kezdeményezések támogatására.

Irodai zöldségek

„Irodai zöldségekkel” folytatom a lehetőségek tárházát szerényen felvonultató eszmefuttatásomat. A Követ Egyesület¹ minden évben megrendezi a Zöld Iroda Versenyt, amelynek az a célja, hogy a versenybe bekapcsolódó intézmények, szervezetek növeljék a munkatársak környezettudatosságát és ezzel példát mutassanak partnereiknek.

A versenynek az a sajátossága, hogy a versenyzőket nem egymáshoz, hanem önmagukhoz mérik.

A versenyben a pontozás alapja az a szempontrendszer, hogy 6 hónap alatt ki tudja legjobban átalakítani az irodája működését környezetbarát szempontok szerint. Az idei év mottója a „Lépj te is a zöldülés útjára”, amellyel arra szerettük volna felhívni a figyelmet, hogy minden irodában akadnak fejlesztendő területek. A szempontokat 17 témakörbe építették fel, amelyek a papír és irodaszerek felhasználásától, az energiatakarékosságtól, irodatechnikai berendezések, hulladékkezelés, munkahelyi rendezvények témakörén túl a munkatársak tudatformálásig terjednek. Idén először a hazai díjazottak továbbjutottak a Brüsszelben tartandó Európai Zöld Iroda Versenyre.

A bírósági intézményrendszer részéről a Nonprofit szervezet kategóriában lehetne indulni, amelyet idén a Budapest Főváros XI. kerület Újbudai Polgármesteri Hivatal nyert meg és lett a díjjal 2013 „Legzöldebb irodája”. A dobogó legmagasabb fokáról kiszorulóknak vigasztalásként szánt mondanivaló, hogy a versenyben a részvétel a fontos, nem a győzelem, jelen esetben tényleg így igaz. Ebben az önmagunkhoz képest való fejlődésben veszíteni lehetetlen, és a pénz helyett az igény, a kreatív ötletek, a megvalósítható, élhető környezet kialakítása játssza a főszerepet. Ismert ellenvetés a bírósági vezetés részéről a „nincs rá keret” fordulata, amelyet szomorúan fogad el földi halandó,

¹ Követ Egyesület a Fenntartható Gazdálkodásért

hogy a kb. 5 db gyorséttermi menü árával egyenértékű képletes nevezési díjra sem futja a költségvetésből.

Tudom, kicsit futurisztikusnak tűnhet az újsághír, hogy a jövőben az irodák tekintetében eladhatósági követelmény lesz, hogy „zöld” legyen, azaz valamilyen környezetbarát minősítéssel rendelkezzen. Az ingatlanpiac adatai szerint a „zöld” irodaházakra könnyebb bérlőt találni, egyre nagyobb igény van a környezetbarátabb és költséghatékonyabb épületek iránt. Természetesen nem gondolom, hogy az Egyesült Királyságban 1990-ben létrehozott BREEM (Building Research Establishment Environmental Assessment Method) öt fokozatából, amely az épületet, az üzemeltetést és a szervezeti működést minősíti, legalább egyet is megkapnánk. Jóllehet apró változtatások révén is jelentős megtakarításokra tehetnénk szert, ehhez persze szükség van környezeti stratégiára és annak következetes megvalósítására.

„Tudatos csak az lehet, aki nem tudatlan”

Eltűnődve olvastam az „Út a jövőbe” internetes oldalon megjelent mondatot, hogy „tudatos csak az lehet, aki nem tudatlan”.² Valóban. Lássuk be, hogy a tudatlanságot csak a megfelelő tájékoztatás orvosolhatja, már, ha van fül a hallásra. Az internetes világhálón megszámlálhatatlanul sok oldal kínálja az információkat azok számára, akik érdeklődéssel keresgetnek a mindennapi praktikáktól az épületkorszerűsítési pályázatokig. Mégis valahogy, nehéz megvalósítani, hogy a gondolatot tett kövesse.

Megdöbbenve olvastam, hogy az utóbbi években a hulladék mennyisége tartósan gyorsabban növekedett, mint a GDP.

Evolúciónk érzékelhetően kitermeli a minden korra jellemző hulladékot is, hiszen egy vértesszőlősi ősember ökológiai lábnyoma bizonyosan kisebb volt, a mai magyar polgár életviteléhez képest. Ősünk nem taposta laposra a PET-palackot, és barlangja falát sem használt autógumiból és az energia italos dobozokból építette, miként egy igen kreatív amerikai építész, aki házát kizárólag mások által használhatatlannak és értéktelennek tűnő termékekből építette fel, bizonyítva, hogy nem minden szemét, ami hulladék.

Miért olyan nehéz tennünk valamit? Sokat tűnődök ezen, és ennek okai nem írhatók csak a tájékozatlanság számlájára. Gyakorta tapasztalom, hogy könnyebb egy telefonhívással adományozni valamilyen közcél javára, mint megállítani a nylon zacskót tartó kezünket a szemétkuka felett. „Ez az egy, mit számít? Egyébként is lusta vagyok külön gyűjteni, meg nincs is hol, most külön vigyem a szelektív szigetre?!”- szerintem sokakban ez a gondolat előjön. A tudományos és a szépirodalomban is eddig csak az értelmi és az érzelmi IQ témájában találok számos művet, kevésbé, amelyben a környezeti intelligenciáról írnának. Személyes meggyőződésem pedig, hogy erről beszélni kellene, otthoni és munkahelyi környezetünkről leolvasható a tudatosságunk szintje. „Mutasd a szemetedet és megmondom ki vagy!”

² www.utajovobe.eu

Szeretném eloszlatni a hiedelmet, miszerint a környezetvédelem néhány elszánt aktivista harcos mozgalma volna, amihez nekünk nem sok közünk van. A hírekben említett természeti katasztrófák szerencsére messze történnek, de egész Európát megrázta a kolontári „vörös iszap” eset, ami azt igazolja, hogy sajnos a baj velünk, itthon is megtörténhet, a környezet pusztulása, károsodása olyan ipari baleset folytán következett be, amely emberi magatartásra vezethető vissza. A felelősséget nyilván a folyamatban lévő eljárások feladata tisztázni, de az kétségtelen tény, hogy az ügyben a környezetjog általános érvényű alapelvei közül az elővigyázatosság és a megelőzés nem érvényesült, a katasztrófa emberéleteket követelt és súlyos károkat okozott a környezetben.

Sajnos ez azt jelenti, hogy csak akkor érzékeljük a bajt, amikor bekövetkezik. Vajon tudunk-e és akarunk-e kellő felelősséggel előre gondolkodni és látni cselekedünk súlyát. Átérezzük-e, hogy hány állat-és növényfaj pusztul naponta? Sajnos nem a természetes kihalás miatt, hanem az emberi tevékenység eredményeként.

Egyes elemzések szerint a madarak és emlősök jelenleg megfigyelt évszázadonkénti 1%-os kihalási rátája 1000-szer nagyobb, mint a természetes kihalások sebessége alapján várható lenne. Európa a legveszélyeztetettebb, ugyanis itt van a legkevesebb kb. 200 ezer honos állat és növényfaj, de Európa emlősfajainak, madár-és lepkefajainak több, mint 40 %-a, az édesvízi halfajok 52%-a fenyegetett a kihalás által. Magyarországon a biológia sokféleségben a legjelentősebb veszteséget a természetes vegetáció elpusztításával okozzuk, de erősen érinti hazánkat a globális felmelegedés is, meghatározó tényező lett a pozitív hőmérsékleti anomália, illetve az aszálynak való kitettség.³

Vagy inkább elhitethetjük magunkkal, hogy minket nem érint a biológiai sokszínűség csökkenése? Egyébként is, ha igaz is sok hír, mit változtat egy ember tevése, vagy mulasztása? Aki hajlamos volna az efféle gondolkodásra, annak csak azt a kérdést tenném fel, hogy vajon van-e összefüggésben az egészsége a környezet állapotával? A környezet minősége, a szennyezett levegő, talaj és víz, egy génkezelt élelmiszer, a fokozódó károsanyag kibocsátás, valóban nem befolyásolják az életünk minőségét?

A népegészségi helyzet környezet-egészségügyi mutatói azt jelezik, hogy Magyarország lakosságának átlagos egészségi állapota, a megbetegedési és halálozási mutatói rosszabbak az Európai Unió átlagánál.

A szénanáthás és az asztmás betegek száma tíz év alatt több, mint háromszorosára emelkedett, többségük allergiában szenved. Leggyakoribb halálokok a szív-és érrendszeri betegségek, valamint a rosszindulatú daganatos betegségek. És ezek nemcsak súlyos egészségügyi, hanem anyagi kérdések is, a megromlott egészségi állapotunkat pedig lehet, hogy nagyon sok pénzzel sem tudjuk helyreállítani.

Erre csupán egyetlen megoldás mutatkozik, amely elvet a környezetvédelmi jog is alapelveként fogalmaz meg, ez pedig a *megelőzés*. Az pedig rajtunk múlik, hogy felismerjük-e a mindennapi lehetőségeinket a tudatos életvitelünkben, otthonunkban és munkahelyünkön, vagy akár nyaralás

³ „Óránként egy faj hal ki, a gond Európában a legnagyobb.” Metropol, 2013.április 25.

alatt. Gondoljunk bele, ha minden felnőtt magyar háztartásban naponta csak 1 db műanyag zacskóval kevesebbet dobunk a kommunális szemétbe, az is legalább kb. 3 millió db/nap. Arról nem is beszélve, hogy a PET palackok feldolgozó ipara milyen lehetőségeket nyújthat. ⁴

Legjobb hulladék, ami nem keletkezik

Mindennapjainkban legszembetűnőbb és mindenki által érintett a hulladék kérdése, amit már boncolgattam egy kicsit. Találónan tanítják a jogi kurzusokon, amikor a hulladék fogalmát tisztázzuk, hogy legjobb hulladék, ami nem keletkezik. Ez bizonyosan némi újratervezést igényel a háztartási logisztikában, de azzal bíztatok mindenkit, hogy legalább csak egy lépést tegyen meg minden nap. Az a bizonyos „egy zacskóval kevesebb,” is óriási lépés, lehet otthonról bevásárló táskával elindulni, vissza lehet vinni az üvegeket, PET palackot, elektronikai hulladékot, elemeket.

Egy éve kezdte meg működését hazánkban a TerraCycle cég, amelynek magyar származású tulajdonosa azt vette a fejébe, hogy eltörli a szemét fogalmát. Országos rendszert épített ki a korábban nem, vagy nehezen újrahasznosítható hulladékok feldolgozására, és a zöld cég az összegyűjtött „szemetet” különböző termékekkel alakítja. Csak egy példa a kreatív feldolgozás tárházából: „Csikk-brigád” címmel idén elindult a csikkgyűjtési akció, amivel kidolgozták a cigarettacsikk és a cigaretta műanyag csomagolásának teljes körű újrahasznosítását. Az összegyűjtött anyagokból apró műanyag pelletet készítenek, amelyek ipari termékek előállítására alkalmasak, mint pl. raklap vagy hamutartó.⁵

A hulladék az újrafeldolgozás során alapanyaggá válik, árunak tekinthető és ez jogilag is új helyzet elé állítja Európa jogászait.

A hulladékkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlat egyik érdekes esete Olaszországban történt, ahol a vádlottak hulladékot gyűjtöttek, szállítottak, tároltak engedély nélkül, amely az olasz jog szerint bűncselekmény. A vádlottak azzal védekeztek, hogy az nem hulladék, hanem gazdasági újrahasznosításra alkalmas áru. Az olasz bíróság ezért előzetes döntéshozatali eljárás keretében az Európai Bírósághoz fordult a hulladék fogalmának értelmezése céljából. A luxemburgi bíróság úgy foglalt állást, hogy a „hulladék fogalma nem értelmezhető úgy, mint ami kizárja azon anyagokat vagy tárgyakat, a hatálya alól, amelyek gazdasági újrahasználatra alkalmasak.”⁶ Biztonsággal kijelenthető, hogy a hulladék hétköznapi és jogi fogalma elválhat egymástól, a hulladék csak leánykori nevén nevezhető szemétnek, ezért ilyen ügyekben fokozott körültekintéssel, minden körülmény figyelembe vételével lehet csak megalapozni a felelősséget.

Tudatos vásárlás és szabadidő

⁴ „Palackba zárt milliárdok, zsugorítás házilag, magyar találmánnyal” Figyelő 2013/4.szám

⁵ „A szemétdomb császára ismét Magyarországon” Zöld újság 2013/9.szám

⁶ Vessosso-Zanetti eset, C-206/88. és C-207/88.sz. ügy, Pretura di Asti (Italy) kezdeményezte G. Vessosso és G. Zanetti hulladékgyűjtők büntető ügyében (1990.03.28.)

A bevásárlás során érdemes figyelni a termékek összetételére, származására. A kereskedelem széles palettáját kínálja a hazai és külföldi termékeknek egyaránt. Bevallom néha könnyű elcsábulni az olcsóbb külföldi termék (pl. tej is!!!) javára, de aztán mindig meggyőzőm magam, hogy nem az drága, ami sokba kerül.

Igyekszem erősen koncentrálni a globális összefüggésekre, és eszembe jut egy kedves ismerősöm története. Svájcban pályázott meg egy állást, ahol a felvételi beszélgetés alkalmával egy irodai beszerzést kellett megoldania, és természetesen azt tesztelték, hogy milyen logikával és milyen szempontok szerint dönt. A jó megoldás a közelben lévő hazai termék beszerzése volt, akkor is, ha többbe került, mint egy nem hazai termék. Mondhatnánk, hogy persze a svájciak, nekik könnyű, olyan gazdasági és pénzügyi háttérrel. Véleményem szerint pedig nem más, mint a társadalom filozófiája, amit a mindennapokban következetesen gyakorolnak. Ez pedig nemcsak ár kérdése.

A magyar termékek világszínvonalon kiváló minőségűek. A helyben termelt zöldségnek, gyümölcsnek nem kell hetekig elállnia, emiatt nem esik át olyan tartósítási eljáráson, mint egy pl. tengeren túlról érkező termék. Ha termelői piacon szerezzük be, nagy valószínűséggel permetező szert sem látott, vagy csak nagyon keveset.

Közismert mondás, hogy az „ételünk az életünk”. Abból élünk, amit táplálékként magunkhoz veszünk, abból épül fel a szervezetünk, az immunrendszerünk. Hogyan lehet a betegségekkel szemben ellenálló egy szervezet, ha „műanyagot” kap? A magyar fokhagymából még megkapja a szervezet az antibiotikumokat, de mit dolgoz fel abból, ami több ezer kilométerről érkezik? A fontos információkat tartalmazó termékjelzések természetesen olyan apró betűkkel vannak írva, hogy azok majdnem olvashatatlanok. Nemrég beszereztem egy kis táskában elférő nagyítót és azért is elolvastam, mi van odaírva.

A tartós fogyasztási cikkek piacán az élelmiszereknél tapasztaltnál kicsit jobb a helyzet, elterjedtek az ökocimkék, és a környezetbarát termékjelzések, megtalálhatjuk az energiahatékonysági fokozatok szerinti besorolást, ami jelentősen megkönnyítheti a döntést.

Az anyag végén található egy részletes összeállítás a forgalomban lévő jelzésekről, amelyeket érdemes figyelni, hogy megtaláljuk-e a keresett árun. Egy döntés meghozatalánál ajánlom figyelembe venni, nemcsak a termék árát, hanem az üzemeltetési, azaz a fenntarthatósági mutatóit is, hogy mennyi energiát fogyaszt. A két adat összevetése biztosíthatja, hogy hosszabb távon mi szolgálja az érdekeinket, megint ott tartok, hogy nem az a drága, ami sokba kerül.

Aki szeretne kicsit megállni a felgyorsult világunkban azoknak jó szívvel ajánlom az öko-falvak felkeresését és ott néhány nap eltöltését. Galgafarm, Visnyeszéplak, Gyűrűfű, Krisna Völgy, Gömörszőlős az Élőfalu hálózat részeként arra törekednek, hogy megteremtsék az emberi élet természettel való harmóniáját. (Ami valaha megvolt, csak mára sikerült felborítani.) Tartós kalandra vágó kollégáknak ajánlom a Bükkben, Csokvaományon elkészülő „Dombház” Üdülőkert és Ökoturisztikai Központot is, ahol a vendégek megtapasztalhatják az önellátás nehézségeit és szépségeit. Hazánk első önfenntartásra berendezkedő lakóparkjának a célja a környezeti szemléletváltás.

Veszélyeztetett növény-és állatfajok az orrunk előtt

Arra a kérdésre, hogy miért nem vagyunk környezettudatosak, további válasz lehet, hogy nem ismerjük fel a védendő természeti értékeket, illetve azokat a csodálatos pillanatok, amikor a részesei lehetünk.

Hétvégi kirándulásaink egyik ajánlott célpontja lehet a Nyíregyházi Állatkert, ahol hatalmas területen igyekeztek megteremteni az ott élő állat-és madárfajok számára a természetes élőhelyüknek megfelelő elhelyezést. Ha nem csak gyönyörködünk a fehér tigrisben, hanem el is olvassuk a tájékoztató feliratokat, olyanokat találhatunk, hogy CITES I és CITES II. csoportba tartozó egyeddel állunk szemben. Emellett bizonyosan sokan elmennek, pedig a természetvédelem egyik legnagyobb hatású nemzetközi védelmi osztályozásával találkozunk.

A CITES egy nemzetközi Egyezmény a veszélyeztetett vadon élő állat-és növényfajok nemzetközi kereskedelméről 1973. március 3. napján Washingtonban aláírt szerződés, melynek létrejöttékor 26 alapító országa volt. Jelenleg közel 200 ország a tagja, köztük Magyarország is.⁷ Nemzeti jogszabály a CITES végrehajtására vonatkozóan: 292/2008. (XII. 10.) Korm. rendelet a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelmét szabályozó nemzetközi és európai közösségi jogi aktusok végrehajtásának egyes szabályairól.

A CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) magyar jelentése: *veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény*. Ez egy nemzetközi megállapodás a kormányok között. Az egyezmény alapvető célja, hogy a veszélyeztetett vadon élő állat- és növényfajokat megóvja a kereskedelmi célú kihasználástól, a jelen és jövő nemzedékek számára fenntartsa, valamint az ezekhez szükséges nemzetközi együttműködés rendszerét kialakítsa.

Az Egyezmény I. Függelékében azok a kipusztulás szélén álló fajok felsorolása található, amelyekre a nemzetközi kereskedelem veszélyt jelent, vagy jelenthet. Ezeknél a fajoknál a nemzetközi kereskedelem tilos, kivéve a nem kereskedelmi célú tranzakciókat pl. természetvédelmi, oktatási célok.

A II. Függelékébe olyan jelenleg kipusztulással nem fenyegetett fajok tartoznak, amelyek nemzetközi kereskedelmét szabályozni kell ahhoz, hogy a vadon élő állományuk ne kerüljön kritikus helyzetbe. Ezeknél a fajoknál a kereskedelem egy tudományos kvóta által megállapított mértékben engedélyezett, de ellenőrzött.

⁷ Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat-és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről, Magyarországon kihirdette 2003. évi június hó 16-án a 2003. évi XXXII. törvény.

A III. Függelékbe pedig olyan az előző két mellékletben nem szereplő fajok tartoznak, melyekről egy tagállam megállapította, hogy a területén élő állomány hatékony védelme nemzetközi összefogást igényel. A kereskedelem ebben az esetben is ellenőrzött.⁸

A CITES kategóriába sorolásnak természetesen nemcsak az a lényege, hogy érteni és értékelni tudjuk, hogy melyik védelmi osztályba vannak sorolva, és talán utódaink már az állatkertben sem fogják látni azt az I-es védelmi osztályba tartozó állatot, amit mi még láthatunk, hanem az, hogy nemzeti szinten is megtiltsuk a rendelkezések megszegésével folytatott kereskedelmet. A jogellenes eredetű példányok tartását és kereskedelmét hátrányos jogkövetkezményekkel kell sújtani, és minden esetben biztosítani kell ezen példányok lefoglalását és elkobzását.

Magyarországon az Igazgatási Hatóság feladatait a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium jogszabályban kijelölt szervezeti egysége gyakorolja. Az Igazgatási Hatóság az egyezmény titkárságát évente tájékoztatja, kétévente jelentést ad az adott tagállam szabályozási és igazgatási intézkedéseiről, a tagállam területére jogellenesen behozott egyedeket elkobozza, az elkobzott példányokat az egyezmény előírásainak megfelelően elhelyezi, és az élő állatok elhelyezése érdekében nemzetközi pontot létesít vagy jelöl ki, tájékoztatja a közvéleményt az egyezmény jelentőségéről, végrehajtásáról.

Magyarországon az Igazgatási Hatóság mellett tudományos hatóság is működik kormányzati szinten.

Civil jogosultságok

Jogi környezetben élve említést kell tennünk az Aarhusi egyezményről, amelynek jelentőségével mindenki találkozhat civilként, lakosként is. Az Aarhusi egyezmény Dániában 1998. júniusban jött létre, amely a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságának a döntéshozatalban való részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog megállapításáról szóló megállapodáshoz Magyarország is csatlakozott⁹.

Az egyezmény alkalmazása tárgyában sok elemző munka érhető el a világhálón, ilyen részletességgel nem taglalom, írásomat figyelemfelkeltésnek szánom. Az egyezmény jelentősége abban áll, hogy összekapcsolja az emberi jogokat a környezeti jogokkal, valamint hogy a döntéshozatal során az érdekeltek bevonására ad lehetőséget és átláthatóságra és

⁸ Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Biodiverzitás Osztályának szakmai anyaga, kiadó:WWF Magyarország, továbbá dr. Kocsis-Kupper Zsuzsa ELTE Környezetvédelmi szakjogász posztgraduális képzésen oktató tananyaga 2010.

⁹ 2001. évi LXXXI. törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságának a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről Kihirdetve: 2001. XII. 4.

elszámoltathatóságra törekszik. Az egyezmény kimondja, hogy jog az információhoz való hozzáférés, a nyilvánosság részvétele az igazságszolgáltatáshoz való jog területén.

Az egyezmény szövege a Függelékben megtalálható..

A környezeti információhoz való hozzáférés azt jelenti, hogy a kérelmezők számára a hatóságok kötelessége, hogy hozzáférhetővé tegyenek környezeti információkat, valamint, hogy közreműködjenek az adatszolgáltatás során. A döntéshozatali eljárásokban való részvétel azt jelenti, hogy környezeti ügyekben a döntés-előkészítés folyamatában időt és lehetőséget kell biztosítani az érintett lakosság számára, hogy a terveket megismerhesse, és arra észrevételt tehessen. Az igazságszolgáltatáshoz való jogként megállapítja a polgárok és a nem kormányzati szervek részvételét, ügyféljog illetheti meg a civil érdekeltet. Ennek eredményeként sor kerülhet az eljárások felülvizsgálatára, és félként való perbeli fellépésre is.

Kilépés a komfortzónából

Lehet, az a baj, hogy túl sok a hír, és már érzéketlenné válunk a katasztrófákkal szemben, kivéve természetesen a személyes érintettség esetét. A Globális Túlfogyasztást sem érezzük, pedig idén már augusztus 20-ával feléltük az idei eltartó képességünket. Ettől a naptól kezdve a jövő évi erőforrásainkat használjuk, és az emberiség igényei szerint éppen másfél Földre volna szükségünk, a számítások szerint 2050-re pedig már két bolygó is kevés volna.¹⁰ Az ökológiai lábnyom méretét nemzetközi szinten követő szervezet a Global Footprint Network adatai szerint hazánk „csak” 1,3 szorososan haladja meg az ország biokapacitását. Magyarország felszíni és felszín alatti vizekben igen gazdag ország, ezért attól lehet tartani, hogy a környezeti menekültek célországává válhat. A fokozódó 21. századi népvándorlás instabillá tehet egyes afrikai, ázsiai és dél-európai térségeket.

Dr. Kerekes Sándor,¹¹ úgy véli, hogy „2050 körül kilencmilliárd embernél több nem nagyon él majd a Földön, de ennyit el is kell tartani és biztosítani a minőségi élelmiszert, az ivóvizet. Nem csak többen akarunk lenni, de jobb létben és gazdagabban is szeretnénk élni, természetesen megfelelő környezetben. Elképzelhető, hogy a vízért akár helyi háborúk is kitörhetnek”.¹²

A fentiekkel természetesen nem a félelem fokozása a célom, hanem az olvasónak a komfortzónájából való kiléptetése, és a lábunk előtt heverő lehetőségek felismertetése. Sokat tehetünk a szén-dioxid kibocsátás csökkentése érdekében, ezzel összefüggésben a megújuló energiák használatával, életvezetésünk természeti adottságokat tisztelő és kímélő módján javíthatunk az élelmiszerek, az ivóvíz minőségén és hozzájárulhatunk a természet sokféleségének

¹⁰Global Footprint Network

¹¹A Budapesti Corvinus Egyetem Környezettudományi Intézetének igazgatója

¹² „Környezeti menekültek”, Zöld energetika Magazin 2013. január 10.o.

megőrzésében. Dr. Bartholy Judit, az MTA doktora¹³ szerint a nemzetközi megegyezéseket „feltehetően tényleg a bőrén érző civil szféra fogja kikényszeríteni.”¹⁴

Arra a kérdésre, hogy van-e esély a Föld légkörének és ökoszisztémájának regenerálására nem tudjuk a válaszokat. Dr. Ürge-Vorsatz Diána klímakutató¹⁵ úgy vélekedik, hogy túl nagy az önbizalmunk, nem látjuk a korlátainkat, talán egy részkatasztrófa fordíthatja az emberiséget jobb irányba és nem fogja magát kipusztítani.” Gondoljuk csak át: a dinoszauruszok százmillió éveken át uralták a bolygót. Hozzájuk képest az emberi civilizáció néhány ezer éve tart, és a végére nyilvánvalóvá lesz, hogy a dinoszauruszokhoz képest sikertelen, önsorsrontó teremtmények vagyunk.”¹⁶

Szerintem ott dől el a tudatosság és tudatlanság kérdése, ott tudunk és akarunk kilépni az élet sodrásából, ha felismerjük az összefüggést az életminőségünk és a környezetünk állapota között, ha meggyőződésünkkel válik, hogy az életünk minősége rajtunk is múlik, és felismerjük a lehetőségeinket mindennapi életünk környezettudatosabb viteléhez. Ezt hívják a kommunikációs tréningek a „win-win” játszmánynak, amelyben cselekedtünk eredményeként mindenki csak nyerhet. Ehhez szerettem volna a mostani írásomban néhány gondolattal, ötlettel hozzájárulni.

Köszönöm a megtisztelő figyelmüket.

dr. Várhegyi Éva

¹³ az ELTE Meteorológiai Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára

¹⁴ „Környezeti menekültek”, Zöld Energetika Magazin, 2013. január 11.o.

¹⁵ a Közép-Európai Egyetem professzora, az ENSZ Éghajlat-változási Kormányközi Testületének szakértőjeként végzett tevékenységért 2007-ben Nobel-békedíj részese volt.

¹⁶ „Lassítani kellene a klímaváltozást”, Zöld Energetika Magazin, 2013. január 23.o.

Források, felhasznált irodalom:

Követ Egyesület a Fenntartható Gazdálkodásért

www.utajovobe.eu

Metropol, 2013.április 25.

Figyelő 2013/4.szám

Zöld újság 2013/9.szám

Vessosso-Zanetti eset, C-206/88. és C-207/88.sz. ügy, Pretura di Asti (Italy)

Washingtonban, 1973. március 3. napján elfogadott, a veszélyeztetett vadon élő állat-és növényfajok nemzetközi kereskedelméről szóló egyezmény kihirdetéséről, Magyarországon kihirdette 2003. évi június hó 16-án a 2003. évi XXXII. törvény.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Biodiverzitás Osztályának szakmai anyaga ,
Kiadó:WWF Magyarország

dr. Kocsis-Kupper Zsuzsa ELTE Környezetvédelmi szakjogász posztgraduális képzésen oktató tananyaga 2010.

2001. évi LXXXI. törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságának a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről
Kihirdetve: 2001. XII. 4.

www.naturpiac.hu Zöld Újság állandó életmód tanácsadója

www.greenfo.hu

www.kothalo.hu Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata füzetei

Zöld Energetika Magazin 2013 január

Zöld Újság – a felelősen gondolkodók lapja

www.energiapesely.hu

Dr. Bándi Gyula: Környezetjog, Szent István Társulat, Budapest, 2011.

Dr. Bándi Gyula - Csapó Orsolya - Kovács Végh Luca - Stágel Bence -Szilágyi Szilvia: Az Európai Bíróság környezetjogi ítélezési gyakorlata, Szent István Társulat, Budapest, 2008.

Függelék:

2001. évi LXXXI. törvény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről
Kihirdetve: 2001. XII. 4.

Melléklet:

Ökocimkék

CITES összeállítás

2001. évi LXXXI. törvény

a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről¹⁷

1. § Az Országgyűlés a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezményt e törvénnyel kihirdeti. (Az Egyezmény megerősítéséről szóló okirat letétbe helyezésére 2001. július 3-án került sor.)

2. § Az Egyezmény hiteles magyar nyelvű fordítása a következő:

„Egyezmény a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról

Jelen Egyezményhez csatlakozó Felek,
hivatkozva a stockholmi ENSZ Emberi Környezet Konferencia nyilatkozatának első alapelvére,
hivatkozva úgyszintén a „Riói Nyilatkozat a Környezetről és a Fejlődésről” 10. alapelvére,
hivatkozva továbbá az ENSZ Közgyűlés Természetvédelmi Világkartáról szóló, 1982. október 28-i, 37/7 számú, valamint az egyének jólétének érvényesítése végett az egészséges környezet biztosításának szükségességéről szóló, 1990. december 14-i, 45/94 számú Közgyűlési határozatára,

hivatkozva a Környezet és Egészség Európai Kartájára, amelyet az Egészségügyi Világszervezet első Európai Környezet és Egészség Konferenciáján fogadott el 1989. december 8-án a németországi Frankfurt am Mainban,

megerősítve a környezet állapotának védelme, megőrzése és javítása iránti, valamint a fenntartható és környezeti szempontból egészséges fejlődés iránti igényt,

felismerve, hogy a környezet megfelelő védelme nélkülözhetetlen az emberi jólét és az alapvető emberi jogok, köztük az élethez való jog gyakorlása szempontjából,

felismerve szintén, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy egészségének és jólétének megfelelő környezetben éljen, továbbá mind egyénileg, mind pedig másokkal együttesen kötelessége a környezet védelme és javítása a jelenlegi és jövőbeli generációk javára,

figyelembe véve, hogy az állampolgárok ezen jogának biztosításához és, hogy ezen kötelességüket be tudják tartani, számukra a környezeti ügyekben az információt hozzáférhetővé kell tenni, biztosítani kell számukra a jogot, hogy részt vegyenek a döntéshozatalban, továbbá hozzáférhetővé kell tenni számukra az igazságszolgáltatást,

¹⁷ Kihirdetve: 2001. XII. 4.

felismerve azt, hogy a környezetvédelem területén az információ jobb hozzáférhetősége és a nyilvánosság részvétele a döntéshozatalban javítja a döntések minőségét és végrehajtását, hozzájárul a nyilvánosságnak a környezeti kérdésekkel kapcsolatos tudatosságához, lehetőséget biztosít a nyilvánosságnak arra, hogy tagjai álláspontjukat kifejthessék, továbbá lehetővé teszi a hatóságok számára azok megfelelő figyelembevételét,

kívánva ezért a környezettel kapcsolatos ügyekben a döntéshozatal számonkérhetőségének és átláthatóságának elmélyítését, ezzel a döntések támogatottságának megerősítését a nyilvánosság részéről,

felismerve a szükségességét annak, hogy az átláthatóság a kormányzat minden ágazatában érvényesüljön és a jogalkotó testületeket is felhíva arra, hogy eljárásaik során alkalmazzák a jelen Egyezmény elveit,

felismerve azt, hogy a nyilvánosságnak tudatában kell lennie a környezeti döntéshozatalban való részvétel eljárásainak, azokhoz szabadon hozzá kell férnie és tájékozottnak kell lennie azok használatát illetően,

felismerve szintén az egyes polgárok, a nem állami szervezetek és a magánszféra szerepének fontosságát a környezetvédelemben,

kívánva a környezeti oktatás-nevelés fejlesztését a környezettel és fenntartható fejlődéssel kapcsolatos ismeretek további terjesztésében és abban, hogy a nyilvánosság számára a környezetet és a fenntartható fejlődést befolyásoló döntéseket széles körben tudatosítsa és bátorítsa az azokban való részvételre,

rámutatva ezzel összefüggésben a média, valamint a kommunikáció elektronikus és más jövőbeni formái felhasználásának fontosságára,

felismerve annak fontosságát, hogy a kormányzati döntéseket teljes mértékben összehangolják a környezetvédelmi szempontokkal, és ebből következően annak szükségességét, hogy a hatóságok pontos, átfogó és naprakész környezeti információ birtokában legyenek,

elismerve, hogy a hatóságok a környezeti információt a közérdek szolgálatában birtokolják,

kifejezve azon meggyőződésüket, hogy a nyilvánosság, illetőleg a szervezetek számára hatékony igazságszolgáltatási mechanizmusnak kell rendelkezésre állnia érdekeik védelme és a jogszabályok érvényesítése érdekében,

felhíva a figyelmet annak fontosságára, hogy a termékekről megfelelő információk álljanak a fogyasztók rendelkezésére, hogy azáltal képesek legyenek megalapozott, környezeti szempontokat figyelembe vevő vásárlási döntéseket hozni,

felismerve a nyilvánosság aggodalmát a genetikailag módosított szervezetek szándékos környezetbe bocsátásával kapcsolatban, és annak szükségességét, hogy megnöveljék e területen a döntéshozatal átláthatóságát és a széles körű közösségi részvételt,

meggyőződve arról, hogy ezen Egyezmény megvalósítása hozzájárul a demokrácia erősítéséhez az ENSZ Európai Gazdasági Bizottsága (EGB) régiójában,

tudatában lévén annak a szerepnek, amelyet ebben a tekintetben az EGB játszott, és emlékeztetve többek között az EGB Irányelveire a Környezeti Információ Hozzáférhetőségéről és a Nyilvánosság Részvételéről a Környezeti Döntéshozatalban, melyet az „Európai Környezetért”

(Environment for Europe) (1995. október 23-25. Bulgária, Szófia) elnevezésű Harmadik Miniszteri szintű Konferencián elfogadott miniszteri deklaráció megerősített,

szem előtt tartva az Országhatáron Átterjedő Környezeti Hatások Vizsgálatáról szóló Egyezmény (Espoo, Finnország, 1991.), az Ipari Balesetek Országhatáron Átterjedő Hatásairól készült Egyezmény, valamint a Határvizek és Nemzetközi Tavak Védelméről és Használatáról szóló Egyezmény (mindkettő: Helsinki, 1992.) vonatkozó rendelkezéseit,

tudatában annak, hogy ezen Egyezmény elfogadása hozzájárul az „Európai Környezetért” folyamat további erősítéséhez és az Aarhusban, Dániában, 1998 júniusában tartandó Negyedik Miniszteri szintű Konferencia eredményeihez,

megállapodtak a következőkben:

1. Cikk

Az Egyezmény célja

A jelen és jövő generációkban élő minden egyén azon jogának védelme érdekében, hogy egészségének és jólétének megfelelő környezetben éljen, ezen Egyezményben Részes valamennyi Fél garantálja a nyilvánosság számára a jogot az információk hozzáférhetőségéhez, a döntéshozatalban való részvételhez és az igazságszolgáltatás igénybevételéhez a környezetvédelmi ügyekben a jelen Egyezmény rendelkezései szerint.

2. Cikk

Meghatározások

Jelen Egyezményre vonatkozóan:

1. „Fél” ezen Egyezményhez csatlakozó Szerződő Feleket jelenti, amennyiben a szöveg nem ad más meghatározást.

2. A „hatóság” jelenti

a) az országos, regionális és egyéb szintű kormányzatot;

b) a nemzeti jog értelmében közigazgatási funkciót, ezen belül a környezethez kapcsolódó konkrét kötelezettségeket teljesítő, tevékenységeket és szolgáltatásokat végző természetes és jogi személyeket;

c) bármely más, a fenti a) és b) bekezdésekben említett testület vagy személy ellenőrzése alatt állami feladatot vagy funkciót ellátó, vagy a környezettel kapcsolatos állami szolgáltatást nyújtó természetes és jogi személyeket;

d) minden olyan, a 17. Cikkben említett regionális gazdasági integrációs szervezet intézményeit, amely ezen Egyezményhez csatlakozó Fél.

A fenti meghatározás nem tartalmazza azokat a testületeket vagy intézményeket, melyek igazságszolgáltatási vagy jogalkotói minőségben járnak el.

3. A „környezeti információ” jelent bármely írott, látható, hallható, elektronikus vagy egyéb formában megjelenő információt, melynek tárgya:

a) a környezet elemeinek, úgymint a levegőnek és az atmoszférának, a víznek, a talajnak, a földnek, a tájképnek, a természetes élőhelyeknek, a biológiai sokféleségnek és összetevőinek, beleértve a genetikailag módosított szervezeteket is, illetve ezen elemek közti kölcsönhatásnak az állapota;

b) tényezők, úgymint anyagok, energia, zaj és sugárzás, tevékenységek és intézkedések, beleértve a közigazgatási intézkedéseket, a környezetet érintő megállapodásokat, irányelveket, jogalkotást, terveket és programokat, amelyek befolyásolják vagy befolyásolhatják a fenti a) bekezdésben említett környezeti elemeket, valamint a környezeti döntéshozatalban felhasznált költség-haszon, továbbá egyéb gazdasági elemzések és becslések;

c) az emberi egészség és biztonság állapota, az emberi élet, a kulturális helyszínek és az épített környezet állapota, olyan mértékben, amilyen mértékben ezeket befolyásolja vagy befolyásolhatja a környezeti elemek állapota, vagy ezen környezeti elemeken keresztül a b) bekezdésben említett tényezők, tevékenységek vagy intézkedések.

4. A „nyilvánosság” jelentése egy vagy több természetes vagy jogi személy, továbbá a nemzeti joggal vagy gyakorlattal összhangban azok szövetségei, szervezetei és csoportjai.

5. Az „érintett nyilvánosság” jelenti a nyilvánosság azon részét, amelyet a környezeti döntéshozatal befolyásol, vagy valószínűleg befolyásol, vagy ahhoz érdeke fűződik; jelen meghatározásban a környezet védelmét elősegítő és a nemzeti jogban foglalt követelményeknek megfelelő, nem kormányzati szervezeteket érdekelt szervezeteknek kell tekinteni.

3. Cikk

Általános rendelkezések

1. A Felek az Egyezmény rendelkezéseinek megvalósításához szükséges egyértelmű, átlátható és következetes keret létrehozása és fenntartása céljából meghozzák a szükséges jogi, szabályozásbeli és egyéb intézkedéseket, beleértve azon intézkedéseket is, melyek célja a kompatibilitás biztosítása az ezen Egyezményben foglalt tájékoztatási, részvételi és igazságszolgáltatási kötelezettség megvalósításáról szóló rendelkezések között.

2. Valamennyi Fél törekszik biztosítani azt, hogy a tisztségviselők és a hatóságok nyújtsanak segítséget és útbaigazítást a nyilvánosságnak a környezeti információhoz való hozzáférésben, a környezeti döntéshozatalban való részvétel megkönnyítésében és az igazságszolgáltatás igénybevételében.

3. Minden egyes Fél támogatja a környezeti oktatást-nevelést és a környezettudatosság növelését a nyilvánosság körében, különösen a környezeti információhoz való hozzájutás, a környezeti döntéshozatalban való részvétel és az igazságszolgáltatás igénybevétele tekintetében.

4. Minden egyes Fél gondoskodik a környezetvédelem célját elősegítő szövetségek, szervezetek és csoportok megfelelő elismeréséről és támogatásáról, és biztosítja, hogy nemzeti jogrendszere összhangban legyen ezen kötelezettséggel.

5. Ezen Egyezmény rendelkezései nem befolyásolják a Felek azon jogát, hogy olyan intézkedéseket tartsanak fenn vagy fogantossítsanak, amelyek ezen Egyezmény követelményeinél szélesebb körű hozzáférhetőséget biztosítanak a nyilvánosság számára a környezeti információhoz, szélesebb körű részvételt tesznek lehetővé a környezeti döntéshozatalban és szélesebb körű hozzáférhetőséget biztosítanak az igazságszolgáltatáshoz.

6. Ezen Egyezmény nem írja elő a környezeti ügyekben az információ hozzáférhetőségére, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban való részvételére és az igazságszolgáltatás igénybevételére vonatkozó, már létező jogosultságok csökkentését.

7. Valamennyi Fél elősegíti ezen Egyezmény alapelveinek alkalmazását környezetvédelmi kérdések kapcsán a nemzetközi környezeti döntéshozatali folyamatokban, valamint a nemzetközi szervezetekben.

8. Valamennyi Fél biztosítja, hogy ezen Egyezmény rendelkezéseivel összhangban jogait gyakorló személyeket nem büntetik, nem üldözik és semmilyen más módon nem zaklatják a részvételük miatt. Ezen rendelkezés a nemzeti bíróságok azon hatáskörére nem vonatkozik, melynek keretében ésszerű költségviselési kötelezettséget állapítanak meg a bírósági eljárásokban.

9. A jelen Egyezmény vonatkozó rendelkezéseinek keretein belül a nyilvánosságnak hozzá kell férnie az információhoz, meg kell kapnia a lehetőséget a döntéshozatalban való részvételre és a hozzáférést az igazságszolgáltatáshoz a környezetvédelmi ügyekben állampolgárságra, nemzetiségre vagy honosságra való tekintet nélkül, továbbá jogi személy esetén bejegyzési helyre, illetve tényleges tevékenységének központjára való tekintet nélkül.

4. Cikk

Hozzáférés a környezeti információhoz

1. Valamennyi Fél biztosítja ezen cikk további bekezdései függvényében, hogy a hatóságok környezeti információ kérése esetén a nyilvánosság rendelkezésére bocsátják a kért információt a nemzeti szabályozás keretében, ideértve, amennyiben igénylik, az alábbi *b)* bekezdésben foglaltak szerint az ezen információt tartalmazó vagy azt alkotó eredeti dokumentumok másolatait:

a) az információkéréshez fűződő érdekek megjelölésének igénye nélkül;

b) a kért formában, kivéve azokat az eseteket:

(i) ha a hatóság számára ésszerű az információt más formában rendelkezésre bocsátani, mely esetben az eltérő rendelkezésre bocsátási forma okait is ismertetik, vagy

(ii) ha az információ más formában már nyilvánosan rendelkezésre áll.

2. Az 1. bekezdésben említett környezeti információt a lehető legrövidebb időn belül, de legkésőbb a kérés benyújtását követő egy hónapon belül kell rendelkezésre bocsátani, kivéve, ha

az információ mennyisége és bonyolultsága indokoltta teszi a fenti időszaknak a kérés benyújtását követő legfeljebb két hónapra történő meghosszabbítását. A kérelmezőnek bármilyen meghosszabbításról és annak indokairól tájékoztatást kell kapnia.

3. Környezeti információra vonatkozó kérés elutasítható, amennyiben:

a) a hatóság, melyhez a kérést benyújtották, nem rendelkezik a kért környezeti információval;
b) a kérés egyértelműen ésszerűtlen, vagy túlságosan általános módon fogalmazták meg;
továbbá

c) a kérés olyan anyagra vonatkozik, mely előkészítés alatt áll, vagy hatóságok belső kommunikációjára vonatkozik, abban az esetben, ha a nemzeti jog vagy szokásjogi joggyakorlat e kivételeket megállapítja, tekintetbe véve a közérdeket, amely az információ feltárásához fűződik.

4. A környezeti információra vonatkozó kérés elutasítható, amennyiben az információ feltárása hátrányosan érintené:

a) a hatósági eljárások titkosságát, ahol ezen titkosságot a nemzeti jog előírja;
b) a nemzetközi kapcsolatokat, a honvédelmet vagy a közbiztonságot;
c) az igazságszolgáltatás menetét, valamely személy azon képességét, hogy jogos bírósági eljárásban részesüljön, vagy valamely hatóság azon képességét, hogy büntetőjogi vagy fegyelmi természetű vizsgálatot folytasson le;

d) a kereskedelmi és ipari információ bizalmas jellegét, ahol ez a bizalmas jelleg méltányolható gazdasági érdekekre figyelemmel a jog által védett. E körben azonban a környezetvédelem szempontjából releváns kibocsátási adatok nyilvánosak kell hogy legyenek;

e) a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat;

f) természetes személy személyi adataira és/vagy annak irataira vonatkozó titoktartási kötelezettséget, amennyiben az adott személy nem adott hozzájárulást adatainak nyilvánosságra hozatalához, feltéve, hogy a bizalmas kezelést a nemzeti jog előírja;

g) egy harmadik fél érdekeit, amely a kért információt úgy biztosította, hogy az nem volt kötelessége, nem is volt rá jogilag kötelezhető, és nem adta jóváhagyását az anyagok kiadására;
vagy

h) a környezet azon részét, amelyre az információ vonatkozik, például ritka fajok tenyészhelyeit.

Az információszolgáltatás fent említett okai szűken értelmezendők, figyelembe véve az információ feltárásához fűződő közérdeket, valamint azt, hogy a kért információ mennyiben vonatkozik a környezetbe történő kibocsátásokra.

5. Amennyiben a hatóság nem rendelkezik a kért környezeti információval, a lehető legrövidebb időn belül tájékoztatja a kérelmezőt arról, hogy véleménye szerint mely hatóságnál lehet a kért információt megkapni, vagy továbbítja a kérést ezen hatósághoz, és arról a kérelmezőt megfelelő módon tájékoztatja.

6. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy amennyiben ezen cikk fenti 3. c) és 4. bekezdése értelmében a nyilvánosságra hozatal alól mentesülő információ bizalmas jellegének megsértése nélkül különválasztható, a hatóságok a kért környezeti információ további, nem bizalmas részét az igénylő rendelkezésére bocsátják.

7. A kérés elutasítása írásban történik, amennyiben a kérést írásban nyújtották be, vagy a kérelmező így igényli. Az elutasítás tartalmazza az elutasítás okait, és tájékoztatást ad a 9. Cikkkel összhangban biztosított jogorvoslati eljárás hozzáférhetőségéről. Az elutasítást a lehető legrövidebb időn, de legkésőbb egy hónapon belül kell kiállítani, kivéve, ha az információ bonyolultsága ezen időszaknak a kérés benyújtását követő maximum két hónapra történő meghosszabbítását teszi szükségessé. A kérelmezőnek bármilyen meghosszabbításról, valamint annak okairól tájékoztatást kell kapnia.

8. Valamennyi Fél megengedheti hatóságainak, hogy az információszolgáltatásért díjat szabjanak ki, amely nem haladhat meg egy ésszerű összeget. Azon hatóságok, melyek az információ szolgáltatásáért díjat szándékoznak kérni, a kivethető díjtételeket bocsássák a kérelmezők rendelkezésére, ismertetve azt is, hogy milyen körülmények között adhatnak díjcsökkentést vagy mentességet, és milyen esetekben szabják az információszolgáltatás feltételül a díj előzetes megfizetését.

5. Cikk

A környezeti információk összegyűjtése és terjesztése

1. Valamennyi Részecs Fél biztosítja, hogy

a) a hatóságok a funkcióiknak megfelelő információval rendelkeznek és azokat naprakészen tartják;

b) kötelező rendszereket hoznak létre, amelyek biztosítják az információ megfelelő áramlását a hatóságok felé azon javasolt, illetőleg már létező tevékenységekkel kapcsolatosan, amelyek jelentős mértékben befolyásolhatják a környezetet;

c) az emberi egészség vagy a környezet közvetlen veszélyeztetettsége esetén, függetlenül attól, hogy emberi tevékenység vagy természeti okok váltották ki, a hatóság által birtokolt minden olyan információt, amely lehetővé teszi a nyilvánosság számára, hogy olyan lépéseket tegyen, amellyel megakadályozhatja vagy enyhítheti a fenyegetettségéből származó veszélyt, azonnal közzé kell tenni, és az esetleg érintett lakosság tagjait arról haladéktalanul tájékoztatni kell.

2. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy a hatóságok által a nyilvánosság számára közzétett információ közzétételi módja a nemzeti jogi szabályozásnak megfelelően átlátható és hatékonyan hozzáférhető legyen. Ezen intézkedések többek között:

a) tudatosítják a hatóságok által birtokolt környezeti információ típusát és területét; ezen információ rendelkezésre bocsátásának és hozzáférhetőségének alapvető feltételeit, valamint megszerzésének folyamatát;

b) létrehoznak és fenntartanak olyan gyakorlati lehetőségeket, mint:

(i) nyilvánosan hozzáférhető listák, nyilvántartások vagy akták,

(ii) annak megkövetelése, hogy a hivatalnokok támogassák a nyilvánosságot, amikor az az Egyezmény hatálya alá tartozó információt keres, és

(iii) kapcsolatfelvételi pontok kijelölése; valamint

c) biztosítják a b) (i) pontban említett listák, nyilvántartások és akták által tartalmazott környezeti információk ingyenes hozzáférhetőségét.

3. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy a környezeti információk egyre inkább rendelkezésre álljanak olyan elektronikus adatbázisokban, amelyek a nyilvánosság számára a nyilvános telekommunikációs hálózaton keresztül könnyen hozzáférhetőek. Az ilyen formában hozzáférhető információ tartalmazza:

- a) a környezet állapotáról szóló jelentést az alábbi 4. bekezdés szerint;
- b) a környezetről szóló vagy azzal kapcsolatos jogszabályok szövegét;
- c) ahol lehetséges, a környezetről szóló vagy azzal kapcsolatos irányelveket, terveket, programokat; és
- d) egyéb információt, amennyiben annak hozzáférhetősége e formában elősegíti a jelen Egyezményt végrehajtó nemzeti jogszabályok érvényesülését, feltéve, hogy ezen információk már elérhetőek elektronikus úton.

4. Valamennyi Fél három vagy négy évet meg nem haladó rendszeres időszakonként országos jelentést ad ki és terjeszt a környezet állapotáról, melynek keretében információt biztosít a környezet minőségéről és a környezet terheléséről.

5. Valamennyi Fél nemzeti jogi keretein belül intézkedéseket tesz avégett, hogy nyilvánosságra hozzák egyebek között:

- a) a közigazgatás különböző szintjein készült jogszabályokat és az egyéb általános iránymutatásokat, mint a környezethez kapcsolódó tervek, irányelvek, programok és stratégiák, illetve azok megvalósításáról szóló előrehaladási jelentések;
- b) környezeti kérdésekről szóló nemzetközi jogi szerződések, egyezmények, megállapodások; és
- c) amennyiben szükséges, más jelentős, a környezettel kapcsolatos nemzetközi jogi dokumentumok.

6. Valamennyi Fél ösztönzi, hogy az olyan környezethasználók, akiknek tevékenysége jelentős hatást gyakorol a környezetre, rendszeresen tájékoztassák a nyilvánosságot tevékenységük és termékeik környezeti hatásairól, ahol szükséges önkéntes öko-felülvizsgálat (öko-auditing) vagy öko-címke” programok útján vagy egyéb módon.

7. Minden Fél

a) hozza nyilvánosságra azokat a tényeket és elemzéseket, amelyeket relevánsnak és fontosnak tart a főbb környezeti irányelvek kidolgozásához;

b) hozza nyilvánosságra vagy másképpen tegye hozzáférhetővé a rendelkezésre álló elemző, ismeretterjesztő anyagokat, amelyek a nyilvánossággal kapcsolatosak, a jelen Egyezmény hatálya alá tartoznak; és

c) bocsássa a nyilvánosság rendelkezésére megfelelő formában azt az információt, amely a kormányzat minden szintjén a környezeti feladatok teljesítésére, a vonatkozó szolgáltatások színvonalára vonatkozik.

8. Fejlesszen ki olyan mechanizmusokat, amelyek arra szolgálnak, hogy megfelelő termékinformációk álljanak a nyilvánosság rendelkezésére annak érdekében, hogy a fogyasztók környezetvédelmi szempontból megalapozottan választhassanak.

9. Tegyen lépéseket, hogy a megfelelő mértékben figyelembe véve a nemzetközi folyamatokat is, egyre jobban meghonosítsa az összefüggő, egész országra kiterjedő szennyezésbejelentési és -nyilvántartási rendszert, amely egy strukturált, számítógépes és a nyilvánosság számára hozzáférhető adatbázison alapul, mely adatbázist egy egységesített beszámolási rendszer táplál. Ez a rendszer magában foglalhatja pontosan meghatározott anyagok és termékek beszerzését, kibocsátását és szállítását, ideértve a víz-, energia- és erőforrás-felhasználást ugyancsak pontosan meghatározott, a környezet elemeivel kapcsolatos tevékenységekkel, továbbá belső és külső hulladékkezeléssel és -lerakással kapcsolatosan.

10. A jelen cikkben foglalt szabályok nem korlátozzák a Felek azon jogát, hogy bizonyos környezeti információk kiadását megtagadják a 4. Cikk 3. és 4. bekezdéseivel összhangban.

6. Cikk

A nyilvánosság részvétele egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban

1. Valamennyi Fél

a) az I. mellékletben felsorolt javasolt tevékenységek engedélyezési eljárása során hozandó döntésben betartja e cikk rendelkezéseit;

b) nemzeti szabályozásának megfelelően alkalmazza az ezen cikkben előírtakat olyan javasolt tevékenységekkel kapcsolatos döntések esetében is, melyek nem tartoznak az I. mellékletben felsorolt tevékenységek közé, de jelentős hatással lehetnek a környezetre. Ennek megállapítása végett a Félnek meg kell vizsgálnia, hogy egy adott javasolt tevékenység a jelen cikk rendelkezései alá tartozik-e vagy sem; és

c) eldöntheti esetről esetre, amennyiben a nemzeti joga így rendelkezik, hogy nem alkalmazza a jelen cikk rendelkezéseit olyan javasolt tevékenységekre, amelyek honvédelmi célokat szolgálnak, amennyiben a Fél úgy véli, hogy ezeket a jelen cikk alkalmazása hátrányosan befolyásolná.

2. Az érintett nyilvánosságot közzététel vagy egyéni tájékoztatás útján, a környezeti döntéshozatali folyamat korai fázisában, megfelelően, időszerűen és hatékonyan tájékoztatni kell egyebek között:

a) a javasolt tevékenységről és a kérelemről, amelyre a döntés vonatkozik majd;

b) a lehetséges döntések természetéről vagy a döntés tervezetéről;

c) a döntéshozatalért felelős hatóságról;

d) a várható eljárásról, ezen belül, ha ez lehetséges:

(i) az eljárás megkezdésének időpontjáról,

(ii) a nyilvánosság részvételi lehetőségeiről,

(iii) bármely várható közmeghallgatás időpontjáról és helyéről,

(iv) azon hatóság megjelöléséről, amelytől a vonatkozó információ beszerezhető, illetőleg ahol elhelyezték avégett, hogy a nyilvánosság azt megvizsgálhassa,

(v) a vonatkozó hatóság megjelöléséről, melyhez a megjegyzések és kérdések benyújthatók, valamint a megjegyzések és kérdések várható továbbítási idejéről, és

(vi) a javasolt tevékenységgel kapcsolatos releváns környezeti információ hozzáférhetőségéről;

e) arról a tényről, hogy az adott tevékenység nemzeti vagy határon áterjedő környezeti hatásvizsgálat köteles-e.

3. A nyilvánosság részvételére vonatkozó eljárások biztosítsanak olyan ésszerű időkereteket a különböző fázisokra, amelyek elégséges időt hagynak a nyilvánosság tájékoztatására a 2. bekezdéssel összhangban és arra, hogy a nyilvánosság a környezeti döntéshozatali folyamatban való hatékony részvételre felkészülhessen.

4. Valamennyi Fél biztosítja a nyilvánosság korai fázisban való részvételét, amikor az összes választási lehetőség még nyitott és hatékony társadalmi részvétel valósulhat meg.

5. Valamennyi Fél, amennyiben ez szükségesnek látszik, ösztönözze a jövőbeli kérelmezőt, hogy az engedélyre vonatkozó kérelem benyújtását megelőzően azonosítsa az érintett nyilvánosság körét és kezdjen megbeszéléseket, valamint nyújtson tájékoztatást kérelmének célját illetően.

6. Valamennyi Fél előírja az illetékes hatóságoknak, hogy az érintett nyilvánosságnak biztosítsák a jelen cikkben szabályozott környezeti döntéshozatalban való részvételéhez szükséges összes releváns, a közösségi részvétel idején rendelkezésre álló információba való betekintés lehetőségét, külön kérelemre, amennyiben a nemzeti jog így írja elő, ingyen és azonnal, amint az adott információ rendelkezésre áll. Ez a rendelkezés nem zárja ki a Felek jogát ahhoz, hogy a 4. Cikk 3. és 4. bekezdései alapján bizonyos információk kiadását megtagadják. A releváns környezeti információ a 4. Cikk rendelkezéseinek csorbítása nélkül tartalmazza legalább:

a) a javasolt tevékenység helyének, fizikai és technikai jellemzőinek leírását, ideértve a várható kibocsátásokra és visszamaradó anyagokra vonatkozó becslést is;

b) a tevékenység jelentős környezeti hatásainak leírását;

c) a hatások, köztük a kibocsátások megelőzésére és/vagy csökkentésére tervezett intézkedések leírását;

d) a fentiek közérthető összefoglalását;

e) a kérelmező által megvizsgált főbb alternatívák körvonalazását;

f) azokat a főbb jelentéseket és állásfoglalásokat, amelyeket a nemzeti jogrendszer alapján az ügydöntő hatósághoz eljuttatnak, abban az időben, amikor az érintett nyilvánosságot a fenti 2. bekezdés alapján értesíteni kell.

7. A nyilvánosság részvételére vonatkozó eljárások lehetővé kell tegyék a nyilvánosság számára, hogy írásban, vagy amikor szükségesnek látszik, közmeghallgatás formájában előterjessék megjegyzéseiket, információikat, elemzéseiket vagy véleményüket, melyeket a javasolt tevékenységgel kapcsolatosan fontosnak tartanak.

8. Valamennyi Fél kellő mértékben figyelembe veszi a nyilvánosság részvételének eredményeit a döntés meghozatala során.

9. Valamennyi Fél biztosítja a hatósági döntés meghozatala után a nyilvánosság megfelelő eljárások szerinti, haladéktalan tájékoztatását. Minden Fél a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi a döntés szövegét, valamint az alapját képező fő okokat és megfontolásokat.

10. Valamennyi Fél biztosítja azt, hogy amikor a hatóság felülvizsgálja vagy időszerűsíti az 1. bekezdésben meghatározott tevékenységre vonatkozó működési feltételeket, az e cikk 2-9. bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket, amennyiben szükségesnek látszanak, a szükséges változtatásokkal alkalmazza.

11. Valamennyi Fél, a keresztülvihető és szükségesnek látszó mértékben, nemzeti jogának keretein belül alkalmazni fogja a jelen cikk rendelkezéseit a genetikailag módosított szervezetek környezetbe való szándékos kibocsátását illető döntésekben.

7. Cikk

A nyilvánosság részvétele a környezettel kapcsolatos tervekre, programokra és irányelvekre vonatkozó eljárásokban

Valamennyi Fél megteszi a megfelelő gyakorlati és/vagy egyéb intézkedéseket a nyilvánosság részvételének biztosítása érdekében a környezettel kapcsolatos tervek és programok kidolgozása során, áttekinthető és méltányos keretek között, miután a szükséges információt is biztosították számára. A keretek meghatározásánál alkalmazni kell a 6. Cikk 3., 4. és 8. bekezdéseit. Az illetékes hatóságnak kell meghatároznia a jelen Egyezmény célkitűzéseinek figyelembevételével a nyilvánosságnak azt a részét, amelyik ezekben az eljárásokban részt vesz. A szükségesnek látszó mértékben minden Fél törekszik arra, hogy lehetőséget biztosítson a nyilvánosság részvételére a környezettel kapcsolatos irányelvek kidolgozása során.

8. Cikk

A nyilvánosság részvétele a végrehajtó jellegű szabályok és/vagy az általánosan kötelező érvényű szabályozó eszközök kidolgozásában

Valamennyi Fél törekszik a hatóságok által kiadott, a környezetvédelem szempontjából jelentős végrehajtó jellegű szabályok, illetőleg az általánosan kötelező érvényű szabályozó eszközök előkészítése során a nyilvánosság hatékony részvételének elősegítésére a megfelelő stádiumban és addig, amíg a választási lehetőségek még nyitottak. E célból a következő lépéseket tegyék:

- a) állapítsák meg a hatékony részvételhez szükséges időkeretet;
- b) a szabálytervezeteket tegyék közzé, vagy más módon nyilvánosan hozzáférhetővé; továbbá
- c) a nyilvánosság kapjon lehetőséget arra, hogy közvetlenül vagy képviseleti, konzultatív testület útján megtehesse az észrevételeit.

A nyilvánosság részvételének eredményét a lehető legnagyobb mértékben figyelembe kell venni.

9. Cikk

Hozzáférés az igazságszolgáltatáshoz

1. Valamennyi Fél biztosítja nemzeti jogszabályainak keretein belül, hogy amennyiben valamely személy úgy tekinti, hogy a 4. Cikk értelmében benyújtott információigényét figyelmen kívül hagyták, teljes mértékben vagy részben helytelen módon elutasították, nem kielégítő választ adtak, vagy bármely más módon azzal kapcsolatosan úgy jártak el, hogy az nem volt összhangban e cikk előírásaival, legyen lehetősége bíróság előtt vagy bármely más, a törvény által létrehozott független és pártatlan testület előtt felülvizsgálati eljárást kérni.

Amennyiben a részt vevő Fél az előző albekezdés értelmében bíróság általi felülvizsgálatot biztosít, biztosítania kell egyúttal a hatóság általi felülvizsgálat vagy a bíróságtól eltérő egyéb független és pártatlan testület általi felülvizsgálat lehetőségét e személy számára a törvény által létesített soron kívüli eljárás lehetőségével együtt, amely díjmentes vagy csekély költséggel jár.

Az e bekezdés értelmében hozott végleges döntések kötelező érvényűek az információval rendelkező hatóság számára. Az indokolást írásban kell rögzíteni, legalább azokban az esetekben, amelyekben az e bekezdésben leírt eljárás során az információhoz való hozzájutást megtagadták.

2. Valamennyi Fél, nemzeti jogszabályainak keretein belül, biztosítja az érintett nyilvánosság azon tagjai számára, akik

a) kellő érdekeltséggel bírnak a döntésben vagy alternatívan,

b) jogaik sérülését állítják, amennyiben a Fél közigazgatási eljárási törvénye ennek fennállását előfeltételként szabja a felülvizsgálati eljárás hozzáférhetőségét bíróság és/vagy más, a jogszabályok által kijelölt független és pártatlan testület előtt, hogy megtámadják bármely döntés, intézkedés vagy mulasztás anyagi vagy eljárási törvényességét, mely ütközik a 6. Cikk rendelkezéseivel, és, amennyiben a nemzeti jog így rendelkezik, a jelen Egyezmény más releváns rendelkezéseivel, nem csorbítva a 3. bekezdés érvényét.

A kellő érdek és a jogsérelem fogalmát a nemzeti jogszabályok követelményeivel, valamint azzal a céllal összhangban kell meghatározni, miszerint ezen Egyezmény hatálya alatt az érintett nyilvánosság kapjon széles körű hozzáférési lehetőséget az igazságszolgáltatáshoz. E célból a 2. Cikk 5. bekezdésében írt követelményeknek megfelelő, nem kormányzati szervezet kellő érdekekkel rendelkezőnek minősül a fenti a) albekezdés céljára. Ugyanezen szervezetek a fenti b) albekezdésben megfogalmazott jogokkal rendelkező szervezeteknek minősülnek.

Ezen bekezdés rendelkezései, ahol ezt a nemzeti szabályozás előírja, nem zárhatják ki azon követelményt, amely egy adminisztratív hatóság előtti felülvizsgálati eljárásnak az ügy jogi útra terelése előtti megindítására és lefolytatására vonatkozik.

3. A fenti 1. és 2. bekezdésben tárgyalt felülvizsgálati eljárások szabályainak csorbítása nélkül valamennyi Fél biztosítja, hogy a nyilvánosság azon tagjai számára, akik a nemzeti jogrendszerben lefektetett kritériumoknak, amennyiben vannak ilyenek, megfelelnek, a közigazgatási és bírói eljárásokhoz való hozzáférés biztosított legyen, hogy megtámadhassák magánszemélyek és hatóságok olyan lépéseit és mulasztásait, amelyek ellentmondanak a környezetre vonatkozó nemzeti jog rendelkezéseinek.

4. Az 1. bekezdés kiegészítéseképpen és annak korlátozása nélkül, az 1., 2. és 3. bekezdésben jelzett eljárások elégséges és hatékony jogorvoslást kell, hogy biztosítsanak, többek között, amennyiben szükséges, a vitatott tevékenység felfüggesztése árán, méltányos, időszerű és nem kizáró módon költséges eljárást követve. Ezen cikk értelmében hozott döntéseket írásban kell megadni vagy rögzíteni. A bírósági határozatokat, és amikor lehetséges, egyéb testületek határozatait a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni.

5. A 9. Cikk rendelkezései hatékonyságának további erősítése érdekében valamennyi Fél biztosítja a nyilvánosság tájékoztatását a közigazgatási és jogi felülvizsgálati eljárások hozzáférhetőségéről és megvizsgálja olyan megfelelő mechanizmusok létesítésének lehetőségét, amelyeknek keretében segítséget nyújtanának az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést akadályozó pénzügyi és egyéb korlátok elmozdításához vagy csökkentéséhez.

10. Cikk

A Felek találkozói

1. A Felek első tanácskozását ezen Egyezmény hatálybalépése időpontjától számított maximum egy éven belül hívják össze. Ezt követően a Felek rendes tanácskozásokat tartanak kétévente legalább egy alkalommal, amennyiben más döntés nem születik, továbbá tanácskozást tarthatnak bármely Fél írásban benyújtott kérésére, amennyiben az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkára által valamennyi féllel közölt kérést a közlést követő hat hónapon belül a Felek legalább egyharmada támogatja.

2. A tanácskozások során a Felek folyamatosan áttekintik a Felek által készített rendszeres jelentés alapján a jelen Egyezmény végrehajtását, és e célt szem előtt tartva:

a) áttekintik a környezeti ügyekben az információ hozzáférhetőségének, a nyilvánosság környezeti döntéshozatalban való részvételének és az igazságszolgáltatás hozzáférhetőségének irányelveit, valamint a jogi és módszertani megközelítéseket, további javításuk céljából;

b) információt cserélnek azon bilaterális, multilaterális és egyéb megállapodások megkötése és megvalósítása során szerzett tapasztalatokról, melyek kapcsolódnak ezen Egyezmény céljaihoz, és melyek esetében ezen Egyezmény egy vagy több Fele szintén szerződő Fél;

c) az érintett EGB testületek, valamint más kompetens nemzetközi testületek és speciális bizottságok szolgáltatásait veszik igénybe, ahol ez helyén való, minden olyan vonatkozásban, melyek ezen Egyezmény céljainak megvalósítása szempontjából fontosak;

d) amennyiben szükségesnek ítélik, járulékos testületeket létesítenek;

e) amennyiben szükséges, ezen egyezményhez kapcsolódóan jegyzőkönyveket dolgoznak ki;

f) a 14. Cikk rendelkezéseivel összhangban módosítási javaslatokat vizsgálnak meg és fogadnak el ezen Egyezményre vonatkozóan;

g) megvizsgálják és kiviteleznek minden olyan további lépést, amely ezen Egyezmény céljai megvalósításához szükséges;

h) az első találkozó alkalmával megvizsgálják és konszenzussal elfogadják találkozóik, valamint a járulékos testületek találkozóinak eljárási szabályait;

i) az első találkozó alkalmával áttekintik az 5. Cikk 9. bekezdés végrehajtásának tapasztalatait és megvizsgálják, hogy a nemzetközi folyamatokat és fejleményeket figyelembe véve milyen lépések szükségesek az abban foglalt rendszer továbbfejlesztéséhez, ideértve egy megfelelő jogintézmény kidolgozását a szennyezéskibocsátási és szállítási nyilvántartások és beszámolók vonatkozásában, melyet a jelen Egyezményhez csatolhatnak.

3. A Felek találkozója, amennyiben szükséges, megfontolhatja pénzügyi szabályok megállapítását konszenzusos alapon.

4. Az Egyesült Nemzetek Szervezete, annak szakosodott irodái, a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, valamint bármely állam vagy regionális gazdasági integrációs szervezet, amely a 17. Cikk értelmében jogosult aláírni a jelen Egyezményt, de ennek ellenére nem Fele az Egyezménynek, továbbá bármely kormányközi szervezet, amely az Egyezményben foglaltakkal kapcsolatos tevékenységet végez, jogosult megfigyelőként részt venni a Felek találkozóin.

5. Bármely nem kormányzati szervezet vagy ügynökség, amelynek tevékenységi területe az Egyezményével megegyezik és az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkárát arról tájékoztatja, hogy részt kíván venni a Felek tanácskozásában, jogosult megfigyelőként részt venni a találkozón, amennyiben a Felek legalább egyharmada ez ellen nem emel kifogást.

6. A fenti 4. és 5. bekezdések céljaira a 2. bekezdés h) pontjában hivatkozott eljárási szabályoknak további gyakorlati megoldásokat kell tartalmazniuk a részvétel megengedésének eljárására és egyéb erre vonatkozó feltételekre.

11. Cikk

Szavazati jog

1. Az e cikk 2. bekezdésében megállapított kivételtől eltekintve az Egyezményhez csatlakozó minden egyes Fél egy szavazattal rendelkezik.

2. A regionális gazdasági integrációs szervezetek, az illetékességük alá tartozó ügyekben szavazati jogukat azon tagállamaik számával azonos számú szavazattal gyakorolják, amennyien e tagállamok közül ezen Egyezmény részes felei. Ezen szervezetek nem gyakorolhatják szavazati jogukat, amennyiben tagállamaik gyakorolják azokat és fordítva.

12. Cikk

Titkárság

Az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkára az alábbi titkári funkciókat látja el:

a) a Felek tanácskozásainak összehívása és előkészítése;

b) ezen Egyezmény előírásaival összhangban kapott jelentések és egyéb információ továbbítása a Feleknek;

c) a Felek által meghatározott egyéb más funkciók.

13. Cikk

Mellékletek

Ezen Egyezmény mellékletei az Egyezmény szerves részét képezik.

14. Cikk

Az Egyezmény módosítása

1. Bármely Részes Fél javasolhatja az Egyezmény módosítását.

2. Az Egyezmény javasolt módosításának szövegét írásban kell benyújtani az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkárának, aki azt közli valamennyi Féllel a Felek azon találkozóját megelőzően legalább 90 nappal, amelyen javasolják annak elfogadását.

3. A Felek minden erőfeszítést megtesznek annak érdekében, hogy konszenzusos megállapodás szülessen az Egyezmény bármely javasolt módosításáról. Amennyiben a konszenzusra irányuló minden erőfeszítés már kimerült és nem jutottak megállapodásra, a módosítás elfogadásához utolsó megoldásként a tanácskozáson jelen lévő és szavazó Felek háromnegyedének többségi szavazata szükséges.

4. Az Egyezménynek e cikk 3. bekezdésével összhangban elfogadott módosításait a Letéteményes eljuttatja valamennyi Félhez ratifikálásra, jóváhagyásra vagy elfogadásra. A módosítás az azt ratifikáló jóváhagyó és elfogadó Felek számára attól az időponttól számított 90. napon lép hatályba, amely napon a Letéteményes kézhez vette ezen Felek legalább kétharmadának ratifikálásról, jóváhagyásról vagy elfogadásról szóló értesítését. Bármely más Fél részére a módosítás a ratifikálási, jóváhagyási vagy elfogadási okirat letétbe helyezését követő 90. napon lép hatályba.

5. Bármely Fél, amely nem tud egy módosítást elfogadni a jelen Egyezmény egy mellékletével kapcsolatosan, erről írásban értesíti a Letéteményest tizenkét hónapon belül a módosítás elfogadásának vele történt közlését követően. A Letéteményes haladéktalanul értesíti az összes Felet, amennyiben ilyen értesítést kapott. A Fél ezt követően bármikor helyettesítheti a fenntartásról szóló értesítését a Letéteményeshez küldött elfogadó nyilatkozattal, ami által az adott mellékletre vonatkozó módosítás a szóban forgó Felet érintően is hatályba lép.

6. A 4. bekezdésben említett értesítésnek a Letéteményes általi kiküldésétől számított tizenkét hónap eltelte után a mellékletek módosítása hatályba lép azon Felek vonatkozásában is, amelyek nem küldtek a fenti 5. bekezdés szerint értesítést a Letéteményesnek, feltéve, hogy ilyen értesítést nem küldtek a Felek kétharmadánál többen.

7. Ezen cikk céljára a „Jelen lévő és szavazó Felek” jelentése: a jelen lévő és igennel vagy nemmel szavazó Felek.

15. Cikk

A jogkövetés felülvizsgálata

A Felek találkozási alkalmával konszenzusos alapon megállapítják az Egyezmény rendelkezéseinek betartásával kapcsolatos nem konfrontációs, nem bírósági jellegű, konzultatív természetű választható eljárásokat. Ezeknek az eljárásoknak megfelelő közösségi részvételt kell engedniük, és tartalmazhatnak olyan választási lehetőségeket is, amelyekben megfontolják a nyilvánosság tagjaival való kommunikációt a jelen Egyezménnyel kapcsolatos ügyekben.

16. Cikk

Viták kérdések rendezése

1. Amennyiben az Egyezmény értelmezésével vagy alkalmazásával kapcsolatosan két vagy több Fél között vita merül fel, akkor tárgyalás révén vagy bármely olyan módon keressék a megoldást, amit a vitában részt vevő Felek elfogadnak.

2. Ezen Egyezmény aláírásakor, ratifikálásakor, elfogadásakor, jóváhagyásakor vagy ahhoz való csatlakozásakor, illetve azt követően bármikor a Fél a Letéteményessel írásban közölheti, hogy az ezen cikk 1. bekezdésével összhangban meg nem oldott viták kérdésre vonatkozóan elfogadja a viták kérdések alábbi rendezési eszközeinek egyikét vagy mindkettőt kötelező jelleggel, az ugyanazon kötelezettséget elfogadó bármely más Fél vonatkozásában:

- a) a viták kérdés betérjesztése a Nemzetközi Bírósághoz;
- b) döntőbíráskodás a II. mellékletben megállapított eljárással összhangban.

3. Amennyiben a vitában Részes Felek a viták kérdés mindkét megoldási eszközét elfogadták ezen cikk 2. bekezdése szerint, a viták kérdés csak a Nemzetközi Bírósághoz terjeszthető be, kivéve, ha a Felek másképpen állapodnak meg.

17. Cikk

Aláírás

Jelen Egyezmény Aarhusban (Dánia), 1998. június 25-én, valamint ezt követően az Egyesült Nemzetek New York-i központjában, 1998. december 21-ig áll nyitva aláírásra az Európai Gazdasági Bizottság tagországai, továbbá a Gazdasági és Társadalmi Tanács 1947. március 28-i, 36/IV. számú határozatának 8. és 11. bekezdése alapján az Európai Gazdasági Bizottságban konzultatív státusszal rendelkező államok, valamint az Európai Gazdasági Bizottság szuverén tagországaiból álló olyan regionális gazdasági integrációs szervezetek számára, melyek

illetékességgel rendelkeznek a jelen Egyezményben foglalt kérdésekben, beleértve az egyezménykötési kompetenciát is e kérdések vonatkozásában.

18. Cikk

Letéteményes

Ezen Egyezmény Letéteményese az Egyesült Nemzetek Főtitkára.

19. Cikk

Ratifikálás, elfogadás, jóváhagyás és csatlakozás

1. Ezen Egyezményt az aláíró államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek ratifikálják, fogadják el vagy hagyják jóvá.
2. Jelen Egyezményhez a 17. Cikkben jelzett államok és regionális gazdasági integrációs szervezetek 1998. december 22-től csatlakozhatnak.
3. A 2. bekezdésben nem jelzett bármely más állam, amely tagja az Egyesült Nemzeteknek, szintén csatlakozhat az Egyezményhez a Felek találkozásának jóváhagyásával.
4. A 17. Cikkben jelzett azon szervezetre, amely ezen Egyezménynek úgy válik részesévé, hogy egyik tagállama sem részese az Egyezménynek, kötelező érvényű ezen Egyezmény értelmében fennálló valamennyi kötelezettség. Olyan szervezetek esetében, melyeknek egy vagy több tagállama Fél ezen Egyezményben, a Szervezet és annak tagállamai döntenek el azt, hogy milyen felelősségük van ezen Egyezmény keretében fennálló kötelezettségeik teljesítésében. Ilyen esetekben a Szervezet és tagországai párhuzamosan nem gyakorolhatják az Egyezmény értelmében fennálló jogaikat.
5. A 17. Cikkben említett regionális gazdasági integrációs szervezetek ratifikációs, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okiratukban nyilatkoznak afelől, hogy az Egyezmény hatáskörébe tartozó kérdésekben milyen mértékben rendelkeznek kompetenciával. E szervezetek a Letéteményest tájékoztatják kompetenciájuk mértékében bekövetkező bárminemű lényegi változásokról is.

20. Cikk

Hatálybalépés

1. Jelen Egyezmény a tizenhatodik ratifikációs elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmány letétbe helyezése utáni 90. napon lép hatályba.
2. Ezen cikk első bekezdésének céljaira egy regionális gazdasági integrációs szervezet által letétbe helyezett okirat nem számítható hozzá e szervezet tagállamai által letétbe helyezett okiratok számához.

3. Minden olyan, a 17. Cikkben jelölt állam vagy szervezet számára, amely jelen Egyezményt a tizenhatodik ratifikációs, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okmány letétbe helyezése után ratifikálja, elfogadja, jóváhagyja vagy ahhoz csatlakozik, jelen Egyezmény az illető állam vagy szervezet saját ratifikációs, elfogadási, jóváhagyási vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezését követő 90. napon lép hatályba.

21. Cikk

Visszalépés

A Fél a rá vonatkozó hatálybalépést követő három év elteltével a Letéteményesnek eljuttatott írásbeli visszalépési nyilatkozattal a jelen Egyezménytől bármikor visszaléphet. Minden ilyen visszalépés a Letéteményeshez eljuttatott nyilatkozat kézhezvételétől számított 90. nappal lép hatályba.

22. Cikk

Hiteles szövegek

Jelen Egyezmény eredeti példánya, melyből az angol, a francia és az orosz nyelvű szöveg egyaránt hiteles, az Egyesült Nemzetek Főtitkáránál kerül letétbe helyezésre.

Melynek hitelül az alulírottak erre szabályszerűen felhatalmazva, jelen Egyezményt aláírták.

Készült Aarhusban (Dánia), az ezerkilencszázkilencvennyolcadik év június havának huszonötödik napján.

1. melléklet

A 6. Cikk 1. bekezdés a) albekezdésben jelzett tevékenységek listája

1. Energiaipar:

- ásványolaj- és gázfinomítók;
- gázosító és cseppfolyósító berendezések;
- hőerőművek és egyéb 50 MW hőteljesítményt meghaladó égetőberendezések;
- koksizálóerőművek;
- atomerőművek és egyéb nukleáris reaktorok, tartalmazva ezen erőművek vagy reaktorok leszerelését vagy leállítását¹⁸ (kivételt képeznek azon hasadó és aktív anyagok előállítására és

¹⁸ Miután a nukleáris fűtőanyag és egyéb radioaktívan szennyezett elemek teljes mennyiségét tartósan eltávolították a berendezés helyszínéről, az atomerőművek és egyéb nukleáris reaktorok nem minősülnek ilyen berendezésnek.

átalakítására létesült kutatási létesítmények, melyek maximális energiája nem haladja meg az 1 kW-os folyamatos hőterhelést);

- sugárzó nukleáris fűtőanyag újrafeldolgozására használt berendezések;
- az alábbiakra tervezett berendezések:
 - = nukleáris fűtőanyag előállítása vagy dúsítása,
 - = sugárzó nukleáris fűtőanyag vagy erősen radioaktív hulladék,
 - = sugárzó nukleáris fűtőanyag végleges elhelyezése,
 - = kizárólag a radioaktív hulladék végleges elhelyezése,
 - = kizárólag a sugárzó nukleáris fűtőanyagoknak vagy radioaktív hulladéknak a termelés helyszínétől eltérő más helyszínen történő tárolása (több mint 10 éves időtartamra tervezve).

2. Fémek előállítása és feldolgozása:

- ércalcináló (beleértve a szulfid ércet is) vagy zsugorító berendezések;
- nyersvas vagy acél (elsődleges vagy másodlagos fúzió) előállítására használt berendezések, beleértve a folyamatos öntést is, 2,5 tonna/óra kapacitást meghaladóan;
- vastartalmú fémek feldolgozására használatos berendezések:
 - (i) az óránkénti 20 tonna nyersacél mennyiséget meghaladó kapacitású melegen hengerlő művek,
 - (ii) a kalapácsonkénti 50 kJ energiát meghaladó kalapácsokkal dolgozó kovácsoló üzemek, ahol a felhasznált hőérték meghaladja a 20 MW-ot,
 - (iii) olvasztott fém védőbevonatok alkalmazása, melynek során a felhasznált mennyiség meghaladja az óránkénti 2 tonna nyersacélt;
- napi 20 tonnát meghaladó termelési kapacitású nem-színesfém öntödék (vastartalmú-fém öntödék);
- berendezések:
 - (i) nem-vastartamú ércből, koncentrátumból vagy másodlagos nyersanyagból történő nem-vastartalmú fémek előállítására metallurgiai, vegyi vagy elektrolízises folyamattal;
 - (ii) színesfémek, köztük visszanyert termékek (finomítás, kohóbeli öntés stb.) olvasztása, ezen belül ötvözése, ólom és kadmium esetében napi 4 tonnát meghaladó olvasztási kapacitással és egyéb fémek esetében napi 20 tonnát meghaladó olvasztási kapacitással;
- olyan fémek és műanyagok felszíni kezelésére használt berendezések, melyek elektrolitos vagy vegyi folyamatokat alkalmaznak, ahol a kezelőkádak térfogata meghaladja a 30 köbmétert.

3. Ásványanyagipar:

- berendezések cement klinker előállítására rotációs kemencékben, napi 500 tonnát meghaladó termelési kapacitással, vagy mész előállítására rotációs kemencékben, napi 50 tonnát meghaladó termelési kapacitással, vagy bármely más kemencében napi 50 tonnát meghaladó termelési kapacitással;
- berendezések azbeszt vagy azbeszt alapú termékek előállítására;
- berendezések üvegyártásra, ezen belül üvegyapot gyártására napi 20 tonnát meghaladó olvasztókapacitással;

- berendezések ásványi anyagok olvasztására, ezen belül az ásványi gyapot előállítására napi 20 tonnát meghaladó olvasztási kapacitással;

- berendezések kerámiatermékek égetés útján való előállítására, különösen tetőcserép, téglá, kemencebélő anyagok, csempék, kő- és porcelánáru előállítására, napi 75 tonnát meghaladó termelési kapacitással és/vagy 4 köbmétert meghaladó kemencekapacitással és kemencénként 300 kg/köbmétert meghaladó berakási sűrűséggel.

4. Vegyipar: az e bekezdésben ismertetett tevékenységi kategóriákba tartozó termelés ipari méretű termelést jelent azon anyagok, illetve anyagcsoportok vegyi úton történő feldolgozásával, melyeket az a)-g) albekezdésekben ismertetünk:

a) vegyipari berendezések, olyan alapvető szerves vegyi anyagok előállítására, mint például

- (i) egyszerű szénhidrogének (lineáris vagy ciklikus, telített vagy telítetlen, alifás vagy aromás),
- (ii) oxigéntartalmú szénhidrogének, pl. alkoholok, aldehidek, ketonok, karboxilsavak, észterek, acetátok, éterek, peroxidok, epoxigyanták,
- (iii) kéntartalmú szénhidrogének,
- (iv) nitrogéntartalmú szénhidrogének, mint pl. aminok, amidok, nitrátos vegyületek, nitrovegyületek vagy nitrátvegyületek, nitrilek, cianátok, izocianidek,
- (v) foszfortartalmú szénhidrogének,
- (vi) halogénezett szénhidrogének,
- (vii) fémorganikus vegyületek,
- (viii) műanyag alapanyagok (polimerek, szintetikus rostok és cellulóz alapú rostok),
- (ix) szintetikus gumik,
- (x) festékek és pigmentek,
- (xi) felületaktív hatóanyagok és habzásgátlók;

b) vegyipari berendezések olyan alapvető szervetlen vegyi anyagok előállítására, mint például

- (i) gázok, pl. ammónia, klór, vagy hidrogén-klorid, fluor, hidrogén-fluorid, szén-oxidok, kénvegyületek, nitrogén-oxidok, hidrogén, kén-dioxid, karbonil-klorid,
- (ii) savak, mint pl. krómsav, fluorsav, foszforsav, salétromsav, sósav, kénsav, füstölgő kénsav, kéntartalmú savak,
- (iii) bázisok, mint pl. ammónium-hidroxid, kálium-hidroxid, nátrium-hidroxid,
- (iv) sók, mint pl. ammónium-klorid, kálium-klorát, kálium-karbonát, nátrium-karbonát, perborát, ezüst-nitrát,
- (v) nemfémek, fénoxidok és egyéb szervetlen vegyületek, mint pl. kalcium-karbid, szilikon és szilikon-karbid;

c) vegyipari berendezések foszfor-, nitrogén- vagy káliumalapú műtrágyák (egyszerű vagy összetett műtrágyák) előállítására;

d) vegyipari berendezések alapvető növény-egészségügyi termékek és kártevőirtók előállítására;

e) vegyi vagy biológiai eljárással működő berendezések alapvető gyógyszeripari termékek előállítására;

f) vegyipari berendezések robbanóanyagok előállítására;

g) vegyipari berendezések, amelyekben kémiai és biológiai folyamatokat használnak fel fehérje tápanyagadalékok, erjesztőszerek és más fehérjék előállítására.

5. Hulladékkezelés:

- berendezések veszélyes hulladék égetésére, visszanyerésére, vegyi kezelésére vagy lerakására;
- berendezések kommunális hulladék égetésére, óránkénti 3 tonnát meghaladó kapacitással;
- berendezések nem veszélyes hulladék lerakására, napi 50 tonnát meghaladó kapacitással;
- napi 10 tonnánál nagyobb mennyiséget fogadó lerakó vagy 25 ezer tonna összkapacitást meghaladó hulladéklerakó, ide nem értve a semleges hulladékokat fogadó lerakókat.

6. Szennyvízkezelő telepek 150 ezer lakos-egyenértéket meghaladó kapacitással.

7. Ipari üzemek az alábbi célokra:

a) cellulózpép előállítása faanyagból és hasonló rostos anyagokból;

b) papír- és kartonpapír-gyártás, napi 20 tonnát meghaladó gyártási kapacitással.

8. a) Nagy távolságú vasúti pályák és a 2100 méter hosszúságú vagy annál hosszabb szilárd burkolatú fel-, leszállópályával rendelkező repülőterek¹⁹ építése;

b) autópályák és gyorsforgalmi utak²⁰ építése;

c) négy- vagy annál több sávú új út építése, használatban lévő kétsávú vagy annál kevesebb sávú útvonal átalakítása négy- vagy annál több sávúvá, amennyiben az új útvonalszakasz vagy az új sávelrendezés és/vagy az út kiszélesített szakasza 10 km vagy annál nagyobb folyamatos hosszúságú.

9. a) Belföldi vízi utak és belföldi vízi úti forgalomra használt kikötők, melyek 1350 tonna feletti vízi járművek áthaladását teszik lehetővé;

b) kereskedelmi kikötők, valamint a szárazföldről és a külső kikötőkhöz kapcsolódó ki- és berakómólók (a kompmólókat kivéve), melyek 1350 tonna feletti vízi járművek fogadására alkalmasak.

10. Talajvíz-kivételi, illetve mesterséges talajvíz dúsítási programok, ahol a kitermelt talajvíz vagy a visszatáplált víz éves mennyisége eléri vagy meghaladja a 10 millió köbmétert.

11. a) Folyómedrek közötti vízkészlet-átvezetésre szolgáló művek, ahol a transzfer célja a lehetséges vízhiány megelőzése, és ahol az így átvezetett vízmennyiség meghaladja az évi 100 millió köbmétert;

b) minden egyéb esetben folyami vízgyűjtő területek közötti vízkészlet-átvezetésre szolgáló művek, ahol a donor vízgyűjtő sokéves lefolyási átlaga meghaladja az évi 2000 millió köbmétert, és ahol az átvezetett víz mennyisége meghaladja ezen lefolyás 5%-át.

A csővezetékes ivóvízszállítás egyik esetbe sem értendő bele.

¹⁹ Jelen Egyezmény céljára a repülőtér azon repülőtereket jelenti, amelyek a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezetet létrehozó 1944-es Chicago-i Egyezmény definíciójának megfelelnek (14. Melléklet).

²⁰ Jelen Egyezmény céljaira a gyorsforgalmi út jelentése azon út, amely az 1975. november 15-én elfogadott Európai Egyezmény a Fő Nemzetközi Közlekedési Útvonalokról definíciójának megfelel.

12. Nyersolaj- és földgáz kivétel kereskedelmi célra, ahol nyersolaj esetében a felszínre hozott mennyiség meghaladja a napi 500 tonnát, földgáz esetében pedig a napi 500 000 köbmétert.

13. Gátak és egyéb olyan berendezések, melyeket a víz visszatartására vagy folyamatos tározására terveztek, ahol a visszatartott vagy tározott új vagy hozzáadott vízmennyiség meghaladja a 10 millió köbmétert.

14. A 800 mm átmérőt és a 40 km hosszúságot meghaladó gáz, olaj és vegyi anyagok szállítására használt csővezetékrendszer.

15. Baromfi és sertés intenzív tartására szolgáló berendezések, amelyek mérete meghaladja a

a) 40 ezer baromfi férőhelyet;

b) 2000 vágósertés (30 kg-ot meghaladó sertés) férőhelyet; vagy

c) 750 anyakoca férőhelyet.

16. Kőbányák vagy külszíni fejtésű bányák, ahol a felület meghaladja a 25 hektárt, vagy tőzegkitermelés, ahol a felület meghaladja a 150 hektárt.

17. 220 kV vagy annál nagyobb feszültségű és 15 km-es vagy annál nagyobb hosszúságú elektromos vezetékrendszer építése.

18. Olaj, petrokémiai vagy vegyi termékek tárolására alkalmas létesítmények 200 ezer tonna vagy azt meghaladó kapacitással.

19. Egyéb tevékenységek:

- szövetek és textíliák előkezelő (pl. mosás, fehérítés, puhítás) vagy festőüzeme, ahol a festési kapacitás meghaladja a napi 10 tonnát;

- irha és bőr cserzésére szolgáló üzemek, ahol a kezelési kapacitás meghaladja a napi 12 ezer tonna készterméket;

a) vágóhidak napi 50 ezer tonnát meghaladó hasított félttest kapacitással;

b) kezelés és feldolgozás az alábbiakból készítendő élelmiszer-ipari termékek előállítása során:

(i) (a tejtől eltérő) egyéb állati eredetű nyersanyag napi 75 tonnát meghaladó késztermék-előállítási kapacitással,

(ii) növényi eredetű nyersanyagok napi 300 tonnát meghaladó késztermék-előállítási kapacitással (az átlagos érték negyedéves alapon számítandó);

c) tejkezelés és feldolgozás, ahol a fogadott tej mennyisége meghaladja a napi 200 tonnát (az átlagos érték éves alapon számítandó);

- állati tetem vagy állati hulladék elhelyezésére vagy újrahasznosítására alkalmas berendezések napi 10 tonnát meghaladó kezelési kapacitással;

- anyagok, tárgyak vagy termékek szerves oldószerek felhasználásával történő felületkezelésére alkalmas berendezések, különösen bevonatkészítésre, feliratkészítésre, védőréteggel való bevonásra, újraszírozásra, vízhatlanításra, méretezésre, festésre, tisztításra és impregnálásra az óránkénti 150 kg-ot meghaladó felhasználási kapacitással, vagy az évi 200 tonnát meghaladó felhasználási kapacitással;

- szén (koks) vagy elektrografit égetés vagy grafitosítás útján való előállításához szükséges berendezések.

20. Bármely, az 1-19. bekezdésekben nem említett tevékenység, ahol a nemzeti jog alapján a közösségi részvételre környezeti hatásvizsgálati eljárás keretein belül van lehetőség.

21. A 6. Cikk 1. a) bekezdése nem vonatkozik a fenti projektek közül azokra, amelyek kizárólag vagy főleg kutatást, új módszerek vagy termékek kifejlesztését vagy kipróbálását szolgálják, maximum 2 év időtartamra, hacsak nem feltételezhető, hogy jelentős káros hatással járnak a környezetre vagy az egészségre.

22. A fenti tevékenységek bármilyen változása vagy kiterjesztése a 6. Cikk 1. a) bekezdése alá esik, amennyiben a változás vagy kiterjesztés önmaga megfelel a jelen mellékletben foglalt feltételeknek/határértékeknek. Minden egyéb változtatás vagy kiterjesztés a 6. Cikk 1. b) bekezdése alá esik.

II. melléklet

Döntőbíráskodás

1. Döntőbíráskodásra benyújtott vitás kérdés esetén ezen Egyezmény 16. Cikk 2. bekezdése értelmében a vitában a Fél vagy Felek tájékoztatják a titkárságot a döntőbíráskodás tárgyköréről és különösen ezen Egyezmény azon cikkeiről, melynek értelmezése vagy alkalmazása a vita tárgya. A titkárság továbbítja az így kapott tájékoztatást ezen Egyezmény valamennyi Feléhez.

2. A döntőbíráóság három tagból áll. Mind a vitában részes panaszos Fél vagy Felek, mind pedig a másik Fél vagy Felek kijelölnek egy-egy döntőbírót, és az így kijelölt két döntőbíró közös megegyezéssel jelöl ki egy harmadik döntőbírót, aki a döntőbíráóság elnöki tisztjét látja el. Az utóbbi nem lehet a vitában részes egyik Fél nemzetiségéhez tartozó sem, lakóhelye nem lehet egyik Fél illetékességi területén sem, nem állhat egyik Fél alkalmazásában sem, és az adott ügyvel korábban semmilyen más minőségben nem foglalkozhatott.

3. Amennyiben a döntőbíráóság elnökét a második döntőbíró kijelölését követő két hónapon belül nem jelölik ki, az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkára bármely vitában Részes Fél kérésére, további két hónapon belül kijelöli az elnököt.

4. Amennyiben a vitában részes két Fél valamelyike nem jelöli ki a kérés kézhezvételétől számított két hónapon belül a döntőbírót, a másik Fél arról tájékoztathatja az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkárát, aki további két hónapon belül kijelöli a döntőbíráóság elnökét. Kijelölését követően a döntőbíráóság elnöke felkéri a döntőbírót addig ki nem jelölt Felet, hogy ezt tegye meg két hónapon belül. Amennyiben ez a megadott időszakon belül nem történik meg, az elnök arról tájékoztatja az Európai Gazdasági Bizottság Végrehajtó Titkárát, aki további két hónapon belül megteszi a kijelölést.

5. A döntőbíráóság döntését a nemzetközi joggal és ezen Egyezmény rendelkezéseivel összhangban hozza meg.

6. Bármely döntőbíráóság, amely ezen mellékletben megállapított rendelkezések értelmében létesült, eljárási szabályait saját maga állapítja meg.

7. A döntőbíróóság döntéseit, mind eljárási, mind pedig lényegi kérdés vonatkozásában, a bíróság tagjai többségi szavazatával hozza.

8. A döntőbíróóság a tények megállapítása céljából minden helyénvaló intézkedést megtehet.

9. A vitában Részes Felek segítik a döntőbíróóság munkáját különösen, a rendelkezésükre álló valamennyi eszközzel:

a) biztosítják a bíróság számára az összes releváns dokumentumot, eszközt és tájékoztatást;

b) elősegítik, ahol szükséges, hogy tanúkat vagy szakértőket idézzenek meg és így gyűjtsenek bizonyítékokat.

10. A vitában Részes Felek és a döntőbíróóság megtartják a titoktartási kötelezettséget minden olyan tájékoztatással kapcsolatosan, amelyhez bizalmasan jutnak a döntőbíróóság eljárási eljárás során.

11. A döntőbíróóság, a Részes Felek bármelyikének kérésére, közbenső védelmi intézkedéseket javasolhat.

12. Amennyiben a vitában részes valamely Fél nem jelenik meg a döntőbíróóság előtt vagy elmulasztja az ügy képviseletéről való gondoskodást, a másik fél kérheti a döntőbíróóságtól, hogy folytassa le eljárási eljárását és hozza meg végleges döntését. Valamelyik Fél távolléte vagy a képviselet biztosításának elmulasztása nem akadályozza az eljárás lefolytatását.

13. A döntőbíróóság a vitás kérdés tárgyköréből közvetlenül adódó ellenigényt is meghallgathat és arról dönthet.

14. Amennyiben a döntőbíróóság nem dönt másképpen az eset különleges körülményeiből adódóan, a döntőbíróóság költségeit, beleértve tagjai díjazását, a vitás Felek egyenlő arányban viselik. A döntőbíróóság nyilvántartást vezet valamennyi költségéről, és arról végleges kimutatást nyújt át a Feleknek.

15. Ezen Egyezmény bármely Fele, amennyiben a vitás kérdés tárgyköréhez jogi természetű érdek fűzi, és amennyiben az ügyben hozott döntés rá kihatással lehet, a döntőbíróóság jóváhagyásával részt vehet az eljárásban.

16. A döntőbíróóság döntését a bíróság létesítésének időpontjától számított 5 hónapon belül hozza meg, kivéve, ha szükségesnek tartja ezen időszak legfeljebb további 5 hónappal történő meghosszabbítását.

17. A döntőbíróóság döntéséhez indokolást köteles fűzni. A döntés végleges és kötelező érvényű a vitában részes valamennyi Fél számára. A döntőbíróóság döntését továbbítja a vitában Részes Feleknek és a titkárságnak. A titkárság továbbítja a kapott tájékoztatást ezen Egyezmény valamennyi Felének.

18. Amennyiben a Felek között vitás kérdés támad a döntőbíróóság döntésének értelmezését, végrehajtását illetően, a vitás kérdést bármely Fél benyújthatja a döntést hozó döntőbíróósághoz, illetve amennyiben az utóbbi nem érhető el, egy másik döntőbíróósághoz, amelyet az elsőhöz hasonló módon létesítenek.”

3. § (1) Ez a törvény a kihirdetése napján lép hatályba, de rendelkezéseit 2001. október 30-tól kell alkalmazni.

(2)²¹ A törvény végrehajtásáról a környezetvédelemért felelős miniszter gondoskodik.

²¹ Módosította: 2006. évi CIX. törvény 170. § (8) f).